

Format za izvještaj o provedbi Aarhuske konvencije u skladu s odlukom IV/4 (ECE/MP.PP/2011/2/Add.1)

IZVJEŠTAJ O PROVEDBI AARHUSKE KONVENCIJE – 2013. godina

Sljedeći izvještaj dostavljen je u ime Bosne i Hercegovine, u skladu s odlukama I/8 i II/10 i IV/4, u sljedećoj formi

IZVJEŠTAJ O PROVEDBI

Stranka	Bosna i Hercegovina
Nacionalni focal point	
Puni naziv institucije:	Ministarstvo okoliša i turizma FBiH
Ime i funkcija službenika:	Mladen Rudež, Nacionalni focal point, pomoćnik ministra
Poštanska adresa:	Marka Marulića 2, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Telefon:	+387 33 726 712
Fax:	+387 33 726 712
E-mail:	mladen@fmoit.gov.ba

I. Proces pripreme izvještaja

Ukratko opišite aktivnosti koje su obavljene u procesu pripreme izvještaja, odnosno, navedite informacije o vrsti javnih vlasti koje su konsultirane ili koje su dale doprinos pripremi izvještaja, o načinu na koji je javnost konsultirana, o načinu na koji su javne konsultacije uzete u obzir, te o materijalu koji je korišten kao osnova za pripremu izvještaja.

Vlasti Bosne i Hercegovine (BiH) su u izradi izvještaja koristile proceduru za izvještavanje, koja je prilagođena uvjetima u BiH. Pripremu Drugog nacionalnog izvještaja o provedbi Aarhuske konvencije u BiH, kao što je to bio slučaj i sa Prvim, podržala je Misija OSCE-a u BiH, kroz projekt koji je finansirala Vlada Njemačke, te Inicijativa za okoliš i sigurnost. Ovaj izvještaj predstavlja nadopunu Nacionalnog izvještaja o provedbi Aarhuske konvencije, koji je BiH podnijela prvi put krajem 2010. godine.

U suradnji sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (MVTEO), sačinjen je upitnik za izradu izvještaja, koji je zatim odaslan na adrese 31 institucije na državnom, entitetskom nivou i nivou Brčko distrikta BiH (BD BiH). Pored toga, uz podršku mreže Aarhus centara u BiH, upitnik je dostavljen i 156 nevladinih organizacija u BiH. Dvadeset tri nevladine organizacije u BiH dostavile su podatke o provedbi Aarhuske konvencije, gledano iz njihovog ugla. Radna verzija izvještaja dostavljena je i na komentar partnerima u Inicijativi za okoliš i sigurnost: REC-u, UNDP-u, UNEP-u, te Delegaciji Evropske unije u BiH.

O radnoj verziji izvještaja održane su javne rasprave u pet gradova u BiH, i to u Sarajevu, Banjoj Luci, Brčkom, Tuzli i Mostaru, a javnosti je data mogućnost da svoje komentare dostavi u pisanoj formi ili na e-mail adresu.

II. Posebne okolnosti važne za razumijevanje izvještaja

Navedite bilo kakve posebne okolnosti koje su relevantne za razumijevanje izvještaja, naprimjer, da li postoji federalna i/ili decentralizirana struktura odlučivanja, da li odredbe Konvencije direktno utječu na njeno stupanje na snagu ili da li su finansijska ograničenja značajna prepreka provedbi (nije obavezno).

Ustavom BiH, država je administrativno organizirana sa dva entiteta, Federacijom Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republikom Srpskom (RS) i Brčko distriktom BiH (BD BiH), kao lokalnom samoupravnom jedinicom. Prema Ustavu, državni nivo vlasti nema direktne nadležnosti u sferi zaštite okoliša. Ipak, u skladu sa Zakonom o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09), MVTEO nadležno je za obavljanje poslova i zadataka, iz nadležnosti BiH, koji se odnose na definiranje politike djelovanja, temeljnih principa, koordiniranje djelatnosti i usuglašavanje planova entitetskih tijela vlasti i institucija na međunarodnom planu zaštite okoliša.

U skladu s Ustavom RS, institucije RS uređuju i osiguravaju zaštitu životne sredine. Ustavom FBiH predviđa se da vlasti FBiH i kantoni dijele ovlasti iz oblasti zaštite okoliša. Što se tiče BD BiH, on ima ovlasti nad svim oblastima koje nisu u nadležnosti državne vlasti. U skladu s time, vlasti BD BiH imaju nadležnosti koje imaju entiteti, općine (i kantoni u FBiH) u pitanjima zaštite okoliša.

Iako je BiH ratificirala Aarhusku konvenciju u septembru 2008. godine, može se reći da je već u Prvom nacionalnom izvještaju identificiran značajan nivo inkorporiranja odredaba Konvencije u domaće propise, te nezanemarljiv stepen njihove primjene u praksi. Kao jedno od mogućih objašnjenja za ovo je strateški cilj pristupanja BiH Evropskoj uniji (EU), te, shodno tome, aproksimacija propisa BiH sa propisima EU, koji su usklađeni s odredbama Aarhuske konvencije. U BiH se ulažu znatni naporu na poboljšanju primjene, posebno u pogledu nedostatka osposobljenog kadra, finansijskih sredstava, te jačanju nivoa svijesti državnih službenika i javnosti o značaju Konvencije.

III. Zakonodavne, regulatorne ili druge mjere kojima se provode odredbe člana 3, stavovi 2, 3, 4, 7 i 8

Navedite zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe člana 3, stavovi 2, 3, 4, 7 i 8 ove Konvencije.

- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 28/00, 45/06, 102/09, 62/11) (ZoSPI BiH);
- Zakon o upravi BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 32/02, 102/09) (ZoU);
- Zakon o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12) (ZoDS BiH);
- Zakon o zaštiti okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 38/09) (ZoZO FBiH);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/01, 48/11) (ZoSPI FBiH);
- Zakon o državnoj službi u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06, 4/12) (ZoDS FBiH);
- Zakon o Fondu za zaštitu okoliša FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 33/03) (ZoFZZO);
- Zakon o vodama FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 70/06) (ZoV FBiH);
- Zakon o administrativnoj službi u upravi Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 16/02, 62/02, 38/03, 49/06 i 20/07) (ZoASRS);
- Zakon o zaštiti životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 71/12) (ZoZŽS RS);
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS („Službeni glasnik RS“, broj: 20/01) (ZoSPI RS);
- Zakon o vodama RS („Službeni glasnik RS“, broj: 50/06, 92/09, 121/12) (ZoV RS);
- Zakon o Fondu i finansiranju zaštite životne sredine RS („Službeni glasnik RS“, broj: 117/11) (ZoFiFZZS);
- Zakon o državnoj službi u organima uprave BD („Službeni glasnik BD“, broj: 28/06, 29/06, 19/07, 2/08, 9/08, 44/08, 25/09, 26/09, 4/13) (ZoD BD);

- Zakon o zaštiti životne sredine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZŽS BD);
- Zakon o zaštiti voda BD ("Službeni glasnik BD", broj: 25/04, 1/05, 19/07) (ZoZV BD).

Objasnite na koji način se ove odredbe primjenjuju. Naročito opišite sljedeće:

a) U smislu stava 2, mjere poduzete kako bi se osiguralo da zvaničnici i vlasti pružaju pomoć i daju tražene smjernice;

Na čitavom teritoriju BiH, u skladu sa članovima 18 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, organi javne uprave poduzimaju sve potrebne mjere pomoći svakoj fizičkoj ili pravnoj osobi, koja traži da ostvari bilo koje pravo u smislu pristupa informacijama. Također, u skladu sa članovima 20 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, svaki organ javne uprave dužan je objaviti i dostaviti besplatan vodič, koji svakoj osobi omogućava pristup informacijama pod kontrolom organa javne uprave, a koji, između ostalog, uključuje bitne elemente postupka podnošenja zahtjeva i informacije o pravnim lijekovima. Osim toga, organ javne uprave dužan je donijeti indeks registara, koji sadrži sve informacije koje su pod kontrolom organa javne uprave, oblik u kojem su ove informacije dostupne, kao i podatke o tome gdje se može pristupiti informacijama. U skladu sa članovima 19 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, značajan broj javnih institucija imenovao je službenika za informiranje, koji obrađuje zahtjeve za informacijama.

U skladu sa članom 14(4) ZoDS-a BiH/17(4) ZoDS-a FBiH, jedna od obaveza državnih službenika je da služe i pomažu javnosti, te da pružaju zainteresiranim stranama i javnim organima zatražene informacije. U BD BiH, članom 9(e) ZoDS-a BD propisuje se da je službenik ili namještenik dužan pružiti javnosti sve potrebne informacije o obavljenim poslovima, u skladu s važećim propisima koji reguliraju pristup informacijama, kao i dati obrazloženje o svim postupcima i odlukama donesenim tokom obavljanja dužnosti. U skladu sa članom 11 ZoASRS-a, državni službenici su dužni, u obavljanju svojih poslova i zadataka, primjenjivati i pridržavati se, između ostalog, principa transparentnosti i javnosti.

b) U smislu stava 3, mjere poduzete na promoviranju obrazovanja i svijesti o okolišu;

U BiH, svaki građanin ima pravo da stiče i unapređuje saznanja o okolišu. U skladu sa članovima 26 i 27 ZoZO-a FBiH/30 i 31 ZoZŽS-a RS/26 i 27 ZoZŽS-a BD, organi uprave dužni su, u suradnji s udruženjima za zaštitu okoliša i stručnim organizacijama koje angažiraju javnost u zaštiti okoliša, širiti i unapređivati saznanja o okolišu. Slične odredbe sadržane su i u drugim zakonima. Tako, recimo, u skladu sa članovima 156(1)(12) ZoV-a FBiH/178(1)(z) ZoV-a RS, agencijaeza vode u FBiH i Javna ustanova Vode Republike Srpske imaju obavezu da organiziraju aktivnosti na podizanju nivoa svijesti javnosti u pogledu održivog korištenja voda, zaštite voda i zaštite vodnih eko-sistema.

Centralna manifestacija „Svjetskog dana zaštite okoliša“ za Evropu 2013. godine održana je u BiH. U BiH se obilježavaju: „Dan planete Zemlje“, „Svjetski dan voda“, „Svjetski dan zaštite okoliša“, kao i „Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača“, i tom prilikom se dodatno širi svijest o okolišu kod javnosti. MVTEO ima naglašenu ulogu u obilježavanju „Dana zaštite ozonskog omotača“, dok je uloga nadležnih entitetskih organa i organa BD BiH od posebnog značaja u obilježavanju drugih dana, navedenih u gornjem dijelu teksta. Tako, agencije za vode FBiH, u suradnji sa Javnom ustanovom Vode RS, obilježavaju „Svjetski dan voda u BiH“, a u tu svrhu se poduzimaju razne promotivne aktivnosti u različitim dijelovima BiH. U FBiH i RS, Fond za zaštitu okoliša FBiH (FzZO), odnosno Fond za zaštitu životne sredine i energetske efikasnost (FzZŽSiEE), podržavaju obilježavanje datuma navedenih u gornjem dijelu teksta. U BD BiH se, prigodnim aktivnostima, svake godine obilježava „Dan zaštite životne sredine“.

Za podizanje nivoa svijesti, nadležni organi u BiH ulažu i značajna finansijska sredstva. Tako su, recimo, agencije za vode u FBiH, u periodu od 2010. do 2012. godine, za izdavanje časopisa „Voda i mi“, prezentaciju podataka putem elektronskih sredstava, i sl., utrošile 345.560,00 KM.

Pored podizanja nivoa svijesti, nadležni organi ulažu napore i u oblasti obrazovanja. U skladu sa članom 32(1) ZoZO-a FBiH/28(1) ZoZŽS-a RS/31(1) ZoZŽS-a BD, nadležna ministarstva/odjeli za zdravstvo i okoliš/životnu sredinu, imaju obavezu izrade godišnjeg obrazovnog programa o zaštiti okoliša, u cilju obrazovanja i podizanja nivoa svijesti javnosti u oblasti okoliša, koji će biti uključen u nastavne i vannastavne programe. Ovi obrazovni programi, između ostalog, sadrže podatke o postupku kojim se

osigurava pristup informacijama. Tako je, naprimjer, u RS izrađen nastavni plan i program za devetogodišnje osnovno obrazovanje, koji se odnosi na ekologiju i zaštitu životne sredine.

Pored „tradicionalnih“ predmeta, u kojima se izučavaju teme od značaja za okoliš, poput biologije, hemije i geografije, u BiH su uvedeni pojedini predmeti koji direktno tretiraju okoliš. Tako je u FBiH, za učenike od prvog do četvrtog razreda, uveden predmet „Moja okolina“, te su osnovane srednje škole koje se izričito bave pitanjem okoliša (naprimjer, Srednja škola za okoliš i drveni dizajn). U RS, predmet „Ekologija i zaštita životne sredine“ izučava se u određenim srednjim školama, dok je u BD BiH uveden smjer ekološki tehničar, te se, u većini prvih razreda srednjih škola, izučava predmet „Ekologija“. Osim toga, pojedine visokoškolske ustanove u BiH također nude studijske programe i predmete koji se odnose na ekologiju i zaštitu okoliša.

I međunarodna zajednica kroz razne projekte pokušava unaprijediti stanje u oblasti obrazovanja. U periodu od 2009. do 2013. godine, projekt „Obrazovanje za održivi razvoj u zemljama zapadnog Balkana“ imao je za cilj podizanje nivoa svijesti javnosti o obrazovanju u vezi s okolišem i održivim razvojem, obrazovanjem nastavnika iz odabranih škola i doprinosom izradi nastavnih planova i programa, sa naglaskom na zaštitu okoliša. Također, Misija OSCE-a u BiH je podržala izdavanje „Priručnika za praktičnu primjenu Aarhuske konvencije u BiH“, koji je distribuiran relevantnim NVO-ima i objavljen na internetu. Priručnik sadrži pravni okvir za pristup podacima u BiH, odgovore na pitanja kako učestvovati u procesu donošenja odluka o okolišu, te primjere iz prakse u primjeni Konvencije u BiH. Mreža Aarhus centara u BiH aktivno radi na promoviranju svijesti i obrazovanju javnosti u pogledu pristupa podacima, učešća javnosti i pravnim lijekovima.

Rad naučnoistraživačkih, obrazovnih, istraživačkih i razvojnih institucija i studija finansijski pomažu FzZO i FzZZSiEE. Osim toga, FzZO i FzZZSiEE finansijski podržavaju projekte jačanja svijesti o okolišu i edukacije javnosti o značaju zaštite okoliša.

I konačno, nivo svijesti o okolišu podižu i razvijaju i NVO-i. NVO-i javnost obavještavaju o okolišnim problemima, te mogućnostima za njihovo prevazilaženje.

c) U smislu stava 4, mjere poduzete na osiguranju odgovarajućeg priznavanja i pružanja podrške udruženjima, organizacijama ili grupacijama koje promoviraju zaštitu okoliša;

Relevantni su članovi 27 ZoZO-a FBiH/31 ZoZZS-a RS/27 ZoZZS-a BD. Osim toga, u skladu sa članovima 41 ZoZO-a FBiH/32 ZoZZS-a RS/40 ZoZZS-a BD, predstavnici udruženja za zaštitu okoliša/životne sredine učestvuju u radu Savjetodavnog vijeća za okoliš/životnu sredinu FBiH/RS/BD. Novim ZoZZS-om RS smanjen je broj članova Vijeća sa petnaest (15) na devet (9), te je naloženo donošenje poslovnika o radu Vijeća. Očekuje se formiranje ovog vijeća u Brčko distriktu BiH.

U skladu sa članovima 32(2) ZoZO-a FBiH/28(3) ZoZZS-a RS/31(2) ZoZZS-a BD, Federalno ministarstvo okoliša i turizma (FMOiT)/Ministarstvo prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije RS (MPUGE)/Odjel za prostorno planiranje i imovinskopravne odnose u Vladi BD (OPPIPP) imaju obavezu organiziranja obuke članova NVO-a, koji se bave pitanjima zaštite okoliša, odnosno udruženja i fondacija, kako je to formulirano novim ZoZZS-om RS.

Predstavnici NVO-a uključeni su u rad savjetodavnih vijeća nadležnih agencija za vode u BiH, u skladu sa članovima od 164 do 184 ZoV-a FBiH/RS. Za rad ovih vijeća izdvajaju se i finansijska sredstva, pa su tako iz budžeta FBiH osigurana sredstva u iznosu od 50.000 KM za period od 2009. do 2012. godine.

I veoma bitne institucije za davanje podrške NVO-ima su FzZO i FzZZSiEE. Djelatnost ova dva fonda je prikupljanje i distribuiranje finansijskih sredstava za zaštitu okoliša na teritoriju FBiH i RS. U skladu sa članom 10 ZoFZZO-a, predstavnici NVO-a zastupljeni su u Upravnom odboru FzZO-a.

U periodu od 2010. do 2013. godine, FMOiT je, putem programa transfera sredstava iz federalnog budžeta za zaštitu okoliša u FBiH, dodijelio 3,75 miliona KM nevladinom sektoru, što predstavlja 10% od traženog iznosa. Agencije za vode u FBiH su, na račun podrške NVO-ima koji se bave zaštitom voda u FBiH, utrošile 135.000,00 KM. Pored sredstava nadležnih organa, nevladin sektor sredstva dobija iz

međunarodnih izvora. Kroz GEF projekt „Upravljanje Neretvom i Trebišnjicom“, koji se na području FBiH realizira putem Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (FMPViŠ) i Agencije za vodno područje Jadranskog mora, na „Podršku javnosti“ realizirano je 250.000 US\$. Od ovog iznosa, 50.000 US\$ donirano je NVO-u za program aktivnosti usmjerenih na širu javnost, kako bi se ona uključila u postupak izrade Plana upravljanja riječnim slivom. Ostatak, u iznosu od 200.000 US\$, utrošen je na drugi program-očuvanja i zaštite voda od onečišćenja u lokalnim zajednicama.

Pored FMOiT, FMPViŠ i agencija za vode, istaknutu ulogu u pružanju podrške NVO sektoru pruža FzZO. Tako su, u periodu od 2010. do 2013. godine, u suradnji sa NVO-ima, ukupno realizirana 63 projekta, u ukupnoj vrijednosti od 1.147.043,98 KM.

U RS, MPUGE pruža nefinansijsku podršku aktivnostima NVO-a, dok finansijsku pruža FzZZSiEE. Isti je, u periodu od 2010. do 2012. godine, dodijelio pomoć NVO-ima i udruženjima građana koji promoviraju zaštitu životne sredine, u ukupnom iznosu od 436.155,50 KM.

U periodu 2011. i 2012. godine, Vlada BD BiH, u okviru Odjela za stručne i administrativne poslove, podržala je rad NVO-a kroz dodjelu grantova za izradu projekata iz oblasti okoliša, u ukupnom iznosu od 36.170 KM.

d) U smislu stava 7, mjere poduzete na promoviranju principa Konvencije na međunarodnom nivou, kako slijedi:

Predstavnici NVO-a pozivani su na određene međunarodne konferencije, koje su održavane u BiH.

(i) Mjere poduzete na koordinaciji unutar ministarstava i među ministarstvima u pogledu informiranja zvaničnika koji su uključeni u druge relevantne međunarodne forume o članu 3, stav 7 Konvencije, te o Smjernicama iz Almatyija, naznačivši da li se mjere koordinacije dosljedno primjenjuju;

Članom 31 ZoU-a propisuje se da su organi uprave BiH obavezni jedni drugima dostavljati podatke i informacije potrebne za obavljanje poslova, razmjenjivati informacije i iskustva, osnivati zajednička stručna tijela i ostvarivati druge oblike suradnje. Članom 32 istog Zakona uređuje se odnos između organa uprave BiH i organa uprave entiteta i BD BiH. Osim toga, razmjena informacija između predstavnika MVTEO-a, entiteta i BD BiH odvija se u okvirima rada međuentitetskog tijela za okoliš, čiji je rad reguliran ZoZO FBiH/ZoZZS RS/ZoZZS BD.

(ii) Mjere poduzete na osiguranju pristupa informacijama na državnom nivou u vezi s relevantnim međunarodnim forumima, te faze po kojima je pristup informacijama osiguran;

Prema dogovoru, u nekim slučajevima, predstavnici entitetskih organa i BD BiH ovlašteni su da predstavljaju BiH u međunarodnim odnosima, kao što je to slučaj sa FMPViŠ, koje predstavlja BiH u aktivnostima Radne grupe „Učešće javnosti“ u okviru Međunarodne komisije za zaštitu Dunava. Komunikacija između nadležnih organa odvija se u okviru propisa naznačenih pod tačkom (i) u gornjem dijelu teksta. Nakon toga, javnost se obavještava kroz uspostavljene kanale komunikacije između iste i nadležnih organa. Ne postoji centralni registar ovakvih podataka.

(iii) Mjere poduzete na promoviranju i ostvarenju učešća javnosti na državnom nivou u pogledu međunarodnih foruma (naprimjer, pozivanje članova NVO-a da učestvuju u delegaciji strane potpisnice na međunarodnim pregovorima o okolišu ili uključivanje NVO-a u oblikovanje zvaničnih pozicija strane potpisnice za te pregovore), te faze po kojima je pristup informacijama osiguran;

Zabilježeni su slučajevi učešća predstavnika NVO-a u delegacijama BiH na međunarodnim pregovorima o okolišu (naprimjer, 11 COP Konvencije o biodiverzitetu u Indiji).

(iv) Mjere poduzete na promoviranju principa Konvencije u procedurama drugih međunarodnih foruma;

Ovakve mjere nisu poduzete.

(v) Mjere poduzete na promoviranju principa Konvencije u radnim programima, projektima, odlukama i ostalim značajnim aktivnostima drugih međunarodnih foruma;

Ovakve mjere nisu poduzete. Nevladine organizacije navele su primjer donošenja Energetske strategije iz 2012. godine u okviru Ugovora o energetske zajednici, i tom prilikom NVO-ima nije dopušteno da daju svoje prijedloge i komentare na izradu strategije, pored njihovog insistiranja.

e) U smislu stava 8, mjere poduzete kako bi se osiguralo da osobe koje uživaju prava u skladu s Konvencijom nisu kažnjavane, proganjane ili uznemiravane.

Relevantni su članovi 31 ZoZO-a FBiH i 30 ZoZZS-a BD. Usvajanjem novog ZoZZS-a RS, zakonodavac je izostavio odredbu koja je eksplicitno zabranjivala kažnjavanje, gonjenje ili uznemiravanje osoba koje su ostvarile svoje pravo na učešće javnosti.

IV. Prepreke u provedbi člana 3.

Opišite bilo koje prepreke na koje se naišlo u provedbi bilo kojeg stava u članu 3, spomenutog u gornjem dijelu teksta.

Predstavnici NVO sektora napominju da većina institucija nije izdala besplatan vodič, koji svakoj osobi omogućava pristup informacijama pod kontrolom javnog organa.

Savjetodavno vijeće za okoliš FBiH je, u momentu pisanja izvještaja, bilo u procesu reaktiviranja rada. NVO sektor iznio je zamjerke na transparentnost izbora članova Vijeća. Savjetodavno vijeće RS konstituirano je u decembru 2012. godine. Prema podacima NVO sektora, Vijeće nije održalo niti jedan sastanak u momentu pisanja izvještaja, te nije usvojilo poslovnik. Prilikom izbora članova Vijeća iz NVO sektora, nadležni organ vodio se principima transparentnosti i javnosti, mada su predstavnici NVO sektora iznijeli pritužbe na račun izbora članova u Vijeće.

S obzirom na primjedbe NVO sektora u smislu transparentnosti programa transfera sredstava iz budžeta FBiH za unapređenje okoliša, organi javne uprave uložiti će napore da se procedure oko dodjele grant-sredstava unaprijede u pogledu dostupnosti javnosti, pravovremenog informiranja i procesa i kriterija selekcije. Također, predstavnici NVO-a smatraju da, u pojedinim situacijama, prekasno dobiju poziv za sastanak sa nadležnim organima, tako da im nedostaje dovoljno vremena za odgovarajuću pripremu.

Predstavnici NVO sektora imaju zamjerke na dostupnost informacija na zvaničnim internet stranicama nadležnih organa. Smatraju da se podaci stavljaju na neadekvatna mjesta, teško ih je pronaći i trajno se uklanjaju nakon veoma kratkog vremena.

V. Daljnje informacije o praktičnoj primjeni općih odredaba člana 3.

Navedite daljnje informacije o praktičnoj primjeni općih odredaba člana 3.

Podaci naznačeni ovdje trebaju se smatrati dodatkom na podatke naznačene u gornjem dijelu teksta.

FMPViŠ organizira i učestvuje u radu stručnih i naučnih skupova i konferencija u oblasti upravljanja okolišem i vodama. Također, u praksi su identificirani primjeri gdje nadležni organi finansiraju kampanje NVO sektora, koje imaju za cilj aktivno uključivanje šire društvene zajednice. Primjer jedne takve kampanje je i akcija uklanjanja divljih deponija, pod nazivom: „Očistimo Zemlju za jedan dan“, čiji je rad, između ostalog, podržao i FzZZSiEE.

U praksi postoje primjeri suradnje nadležnih organa, NVO-a u svrhu realizacije projekata iz oblasti podizanja nivoa svijesti o zaštiti okoliša među učenicima. Dobar primjer je „Projekt jačanja javne svijesti o značaju zaštite voda“, koji je objedinio sve ove komponente.

Osim toga, i sami NVO-i, koristeći dostupna sredstva iz inozemnih izvora, rade na podizanju nivoa svijesti o okolišu, kao i na boljoj komunikaciji među samim NVO-ima. Primjer toga su MDPI i Udruženje za zaštitu flore i faune Lukavac, koje su, u okviru projekta „Pravo građana BiH na zdravu životnu sredinu“, koji je podržan iz IPA sredstava Evropske unije u toku 2011. i 2012. godine, radili na jačanju kapaciteta 15 lokalnih NVO-a iz Lukavca i Dervente, uključujući i jačanje kapaciteta u pogledu relevantnih aspekata Konvencije.

Uz podršku OSCE-a, Inicijative za okoliš i sigurnost i Grada Sarajeva, u BiH je otvoren prvi Aarhus centar u maju 2012. godine. Zahvaljujući finansijskoj podršci Evropske unije i OSCE-a, u aprilu 2013. godine dvije organizacije preuzele su funkciju Aarhus centara, nakon čega je uslijedilo formiranje nacionalne mreže Aarhus centara. Mreža radi na promoviranju integralne primjene Aarhuske konvencije, te surađuje i s Aarhus centrima u Srbiji, Crnoj Gori i Albaniji, u sklopu mreže Aarhus centara koju u 13 zemalja podržava OSCE. Mreža u BiH je do sada organizirala niz edukativnih seminara za druge nevladine organizacije i podržala izradu ovog izvještaja. Svoje aktivnosti, mreža objavljuje na nacionalnoj online stranici o Aarhuskoj konvenciji: www.aarhus.ba.

Jedna od internet stranica udruženja za zaštitu okoliša, koja sadrži informacije o obrazovanju i podizanju nivoa svijesti o okolišu je: www.ekologija.ba.

I konačno, agencije/zavodi za statistiku, te hidrometeorološki zavodi, također imaju značajnu ulogu u prikupljanju, obradi i davanju na uvid javnosti podataka o okolišu. Podaci i informacije kojima raspolaže ASH koriste se u naučnoistraživačke svrhe. Također, Republički hidrometeorološki zavod RS (RHMZ) vrši demonstriranje i edukativne aktivnosti za razne nivoe obrazovanja (škole, fakulteti) kroz studijske posjete i terensku nastavu, kao i u naučnoistraživačke svrhe (seminarski, diplomski i magistarski radovi, doktorske disertacije).

VI. Internet adrese relevantne za provedbu člana 3.

Navedite relevantne internet adrese, ako postoje:

Parlamentarna skupština BiH - <https://www.parlament.ba/>
Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH - <http://mvteo.gov.ba>
Ministarstvo sigurnosti BiH - <http://www.msb.gov.ba/>
Ministarstvo civilnih poslova BiH - <http://www.mcp.gov.ba/>
Ministarstvo pravde BiH - <http://www.mpr.gov.ba/>
Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH - <http://www.hjpc.ba/>
Agencija za statistiku BiH - <http://www.bhas.ba/>
Agencija za sigurnost hrane BiH - <http://www.fsa.gov.ba/>
Parlament FBiH - <http://www.parlamentfbih.gov.ba/>
Ministarstvo okoliša i turizma FBiH - <http://www.fmoit.gov.ba/>
Ministarstvo prostornog uređenja FBiH - <http://www.fmpu.gov.ba/>
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede FBiH - <http://www.fmpvs.gov.ba/>
Ministarstvo pravde FBiH - <http://www.fmp.gov.ba/>
Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH - <http://www.fmon.gov.ba/>
Federalna uprava za inspeksijske poslove FBiH, nadležni inspektorati - <http://www.fuzip.gov.ba/>
Hidrometeorološki zavod FBiH - <http://www.fhmzbih.gov.ba/>
Zavod za statistiku FBiH - <http://www.fzs.ba/>
Agencija za vodno područje rijeke Save - <http://www.voda.ba/>
Agencija za vodno područje Jadranskog mora - <http://www.jadran.ba/>
Fond za zaštitu okoliša FBiH - www.fzofbih.org.ba
Narodna skupština RS - <http://www.narodnaskupstinars.net/>
Vlada Republike Srpske - <http://www.vladars.net/>
Ministarstvo prostornog planiranja, građevinarstva i ekologije RS -
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS -
Ministarstvo pravde RS –
Ministarstvo prosvjete i kulture RS -
Republička uprava za inspeksijske poslove RS, Inspektorat RS - <http://www.inspektorat.vladars.net/>
Republički hidrometeorološki zavod - <http://www.rhmzrs.com/>

Republički zavod za statistiku - <http://www.rzs.rs.ba/>
Javna ustanova „Vode Srpske“ - <http://www.voders.org/>
Fond za zaštitu životne sredine i energetska efikasnost RS - www.ekofondrs.org
Skupština Brčko distrikta BiH - <http://www.skupstinabd.ba/>
Vlada Brčko distrikta BiH - <http://www.bdcentral.net>;
Portal mreže Aarhus centara u BiH - <http://www.aarhus.ba/>
Centar za ekologiju i energiju - www.ekologija.ba

VII. Zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe člana 4 o pristupu informacijama o okolišu

Navedite zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe člana 4 o pristupu informacijama o okolišu.

- ZoSPI BiH;
- Zakon o upravnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13) (ZoUP BiH);
- Zakon o upravnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 48/99) (ZoUP FBiH);
- ZoSPI FBiH;
- ZoZO FBiH;
- Zakon o opštem upravnom postupku RS („Službeni glasnik RS“, broj: 13/02, 87/07, 50/10) (ZoOUP RS);
- ZoZŽS RS;
- ZoSPI RS;
- Zakon o upravnom postupku BD („Službeni glasnik BD“, broj: 48/11), (ZoUP BD);
- ZoZŽS BD.

Objasnite na koji način se provodi svaki stav člana 4. Opišite transponiranje relevantnih definicija u članu 2, te mjere protiv diskriminacije u članu 3, stav 9. Posebno opišite sljedeće:

Članovi 3 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, sadrže širu definiciju od one predviđene članom 2(2)(2) Konvencije. U FBiH, važne definicije iz člana 2 Konvencije prenesene su članom 4(9)(16)(11)(23)(30) ZoZO-a FBiH, dok su u RS prenesene članovima 14(j)(k)(o)(alj) i 34 ZoZŽS-a RS, a u BD članom 4(6)(11)(12)(15) ZoZŽS-a BD. U vezi s uvjetom nediskriminacije iz člana 3(9), relevantan je član 31 ZoZO-a FBiH, te članovi 35 ZoZŽS-a RS i 30 ZoZŽS-a BD. Osim toga, članovi 4 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS omogućavaju pravo pristupa svim fizičkim i pravnim osobama, informacijama koje su pod kontrolom javnog organa, osim u slučajevima koji se odnose na sve, bez diskriminacije.

a) U smislu stava 1, mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:

- (i) Svaka osoba ima pristup informacijama, bez navođenja interesa;**
- (ii) Dostavljeni su primjerci dokumentacije koja sadrži ili obuhvata tražene informacije;**
- (iii) Informacija je dostavljena u traženom obliku;**

U skladu sa članom 14(2) ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, podnosiocu se ili omogućava pristup informacijama u prostorijama nadležnog javnog tijela, ili mu se omogućava umnožavanje dokumenta, ili mu se omogućava kopija tražene informacije. Osim toga, relevantni su članovi 33 ZoZO-a FBiH/36 ZoZŽS-a RS/32 ZoZŽS-a BD. Institucija ombudsmana za ljudska prava ima obavezu nadgledanja provedbe ZoSPI-a i izvještavanja o tome, u skladu sa članom 22 ZoSPI-a BiH. Institucije ombudsmana u FBiH i RS su rasformirane. Članovi 11 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS sadrže elemente, koje jedan zahtjev za pristup informacijama mora sadržavati. Svi dokumenti čuvaju se u arhivi sektora, koja je uspostavljena u skladu s propisima o uredskom poslovanju u organima uprave. Nažalost, propisima u BiH ne predviđa se postojanje posebnih registara zahtjeva za informacijama, osim onih predviđenih propisima o uredskom poslovanju.

b) Poduzete su mjere na osiguranju poštivanja rokova iz stava 2;

Rok za odgovor po zahtjevu za dostavljanje informacija je 15 dana od dana podnošenja zahtjeva, u skladu sa članom 14, stav 4 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, sa mogućnošću produženja roka, o čemu podnosilac zahtjeva treba biti obaviješten. Članovima 33 ZoZO-a FBiH/36 ZoZŽS-a RS/32 ZoZŽS-a BD također se predviđa rok od 15 dana. U skladu sa ZoZO-om FBiH, dozvoljeno je produženje ovog roka do jednog mjeseca, u slučajevima kada sadržaj i složenost datih informacija to opravdava. U tom slučaju, podnosilac zahtjeva treba biti obaviješten o produženju roka dostave informacija, kao i o razlozima produženja. U praksi, sličan pristup bi se trebao primjenjivati i u RS i u BD, usljed postojanja odredaba ZoSPI-a.

c) U smislu stavova 3 i 4, mjere poduzete na osiguranju sljedećeg: osiguranja izuzeća od zahtjeva;

(i) Izuzeci u smislu ispunjenja zahtjeva;

(ii) Primjenjuje se testiranje interesa javnosti na kraju stava 4;

Relevantni su članovi 5-9 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, te članovi 34 ZoZO-a FBiH/37 ZoZŽS-a RS/33 ZoZŽS-a BD, koji sadrže osnove za odbijanje zahtjeva koji su u skladu s odredbama Konvencije.

d) U smislu stava 5, mjere poduzete kako bi javno tijelo koje ne posjeduje tražene informacije o okolišu poduzelo potrebne radnje;

Ova obaveza sadržana je u članovima 13 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, te članovima 34 ZoZO-a FBiH/37 ZoZŽS-a RS/33 ZoZŽS-a BD.

e) U smislu stava 6, mjere poduzete na osiguranju izdvajanja i dostavljanja traženih informacija; Relevantan je član 10 ZoSPI-a, te članovi 34 ZoZO-a FBiH/33 ZoZŽS-a RS/33 ZoZŽS-a BD.

Ako je dio traženih informacija utvrđen kao izuzetak, nadležni javni organ treba izdvojiti takav dio i objaviti ostatak informacija, osim ako usljed ovog razdvajanja informacije nisu postale nerazumljive, u skladu sa članovima 10 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS. Slične odredbe sadržane su i u članovima 34(4) ZoZO-a FBiH i 33(5) ZoZŽS-a BD. Usvajanjem novog ZoZŽS-a RS, ovakva odredba je izostavljena, iako bi se primjenom ZoSPI-a odredba u suštini trebala provoditi u praksi.

f) U smislu stava 7, mjere poduzete da je odbijanje zahtjeva u skladu s utvrđenim rokovima i drugim uvjetima u vezi s odbijanjem zahtjeva;

U slučaju odbijanja zahtjeva za pristup informacijama, nadležni organ dužan je da, u roku od 15 dana, sa mogućnošću produženja, o tome obavijesti podnosioca zahtjeva, te da ga uputi na moguće daljnje postupanje u skladu sa članovima 14 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS.

Također, u skladu sa članovima 15(2) ZoUP-a BiH/11(3) ZoUP-a FBiH/12(3) ZoOUP-a RS/11(2) ZoUP-a BD, stranka ima pravo žalbe i onda kada organ nije u određenom roku donio rješenje po njenom zahtjevu.

g) U smislu stava 8, mjere poduzete kako bi se ispoštovali uvjeti naplaćivanja;

U skladu sa članom 16 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS, cijene se određuju samo za usluge umnožavanja, osim prvih 10 stranica koje se ne naplaćuju. Relevantan je i član 35 ZoZO-a FBiH/38 ZoZŽS-a RS/34 ZoZŽS-a BD.

VIII. Prepreke u provedbi člana 4.

Opišite bilo koje prepreke na koje se naišlo u provedbi bilo kojeg stava u članu 4.

Pojedine nadležne institucije nisu donijele troškovnik o visini naknade za davanje informacija, predviđen članovima 35 ZoZO-a FBiH/34 ZoZŽS-a BD.

IX. Daljnje informacije o praktičnoj primjeni općih odredaba člana 4.

*Navedite daljnje informacije o **praktičnoj primjeni odredaba člana 4 o pristupu informacijama**, naprimjer, da li postoje statistički podaci u vezi s brojem podnesenih zahtjeva, brojem odbijenih zahtjeva, te o razlozima odbijanja.*

Nadležne institucije tvrde da samo u opravdanim slučajevima odbijaju dati informacije po podnesenim zahtjevima. Određeni broj institucija vodi evidenciju o zaprimljenim zahtjevima u vezi s okolišem (MPUGE, Inspektorat RS, Federalni zavod za statistiku (FZS) i Zavod za statistiku RS (RZS), OPPIIPP), kao i o razlozima za odbijanje zahtjeva, ali ovi podaci nisu bili dostupni tokom izrade izvještaja. Institucije dalje navode da informacije daju besplatno, osim što Agencija za statistiku BiH (BHAS) dodatno naplaćuje informacije, ukoliko je potrebna dodatna obrada informacija.

U protekle tri godine, preko polovine NVO-a, koji su dostavili odgovore u okviru izrade Drugog nacionalnog izvještaja, podnijelo je zahtjev za pristup informacijama. U jednom od četiri takva slučaja, nadležni organi odbili su zahtjev, odnosno, na zahtjev nije odgovoreno, što znači da je i „šutnja uprave“ također prisutan problem. Kao jedan od najčešćih dostavljenih odgovora je da kontaktirani organ nije nadležan za traženu informaciju. Kontaktirani organi, u rijetkim slučajevima, zahtjev za pristup informacijama prosljeđuju nadležnim tijelima, odnosno, podnosiocima zahtjeva informiraju o tome za koja tijela smatraju da su nadležna.

Osim toga, predstavnici NVO sektora ukazali su i na pojavu naplaćivanja naknada za umnožavanje materijala, čak i onda kada postoji u elektronskoj formi.

X. Internet adrese relevantne za provedbu člana 4.

Navedite relevantne internet adrese, ako postoje:

Predstavnici javnosti mogu se obratiti nadležnim organima, koristeći kontakt podatke dostupne na internet stranicama nadležnih organa, naznačenim pod tačkom VI u gornjem dijelu teksta.

XI. Zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe člana 5 o prikupljanju i distribuiranju informacija o okolišu

Navedite zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe člana 5 o prikupljanju i distribuiranju informacija o okolišu.

Objasnite na koji način se provodi svaki stav člana 5. Opišite transponiranje relevantnih definicija u članu 2, te mjere protiv diskriminacije u članu 3, stav 9.

Važne definicije iz člana 2 i uvjeti nediskriminacije iz člana 3(9) navedeni su u odgovoru za član 4.

Pored podzakonskih akata, koji se navode u odgovorima na pojedina pitanja, relevantni su:

- Zakon o hrani BiH („Službeni glasnik BiH”, broj: 50/04) (ZoH BiH);
- Zakon o genetski modificiranim organizmima BiH („Službeni glasnik BiH”, broj: 23/09) (ZoGMO);
- ZoSPI BiH;
- Zakon o statistici BiH („Službeni glasnik BiH”, broj: 26/04, 42/04) (ZoS BiH);
- ZoZO FBiH;
- ZoV FBiH;
- Zakon o zaštiti prirode FBiH („Službene novine FBiH”, broj: 66/13) (ZoZP FBiH);
- Zakon o zaštiti zraka FBiH („Službene novine FBiH”, broj: 33/03, 4/10) (ZoZZ FBiH);
- ZoSPI FBiH;
- Zakon o statistici FBiH („Službene novine FBiH”, broj: 63/03) (ZoS FBiH);

- ZoŽS RS;
- ZoV RS;
- Zakon o zaštiti prirode RS ("Službeni glasnik RS", broj: 50/02, 34/08) (ZoZP RS);
- ZoSPI RS;
- Zakon o zaštiti vazduha RS („Službeni glasnik RS“, broj: 124/11);
- Zakon o statistici RS ("Službeni glasnik RS", broj: 85/03) (ZoS RS);
- ZoŽS BD;
- ZoZV BD;
- Zakon o zaštiti zraka BD ("Službeni glasnik BD", broj: 25/05, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZZ BD);
- Zakon o zaštiti prirode BD ("Službeni glasnik BD", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09) (ZoZP BD).

Posebno opišite sljedeće:

a) U smislu stava 1, mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:

(i) da tijela vlasti posjeduju i dopunjuju informacije o okolišu;

(ii) odgovarajućeg dotoka informacija tijelima vlasti;

(iii) da, u slučaju bilo kakve neposredne prijetnje ljudskom zdravlju ili okolišu, odgovarajuće informacije budu odmah i bez odlaganja upućene javnosti.

Relevantni su članovi 6 i 10 ZoH-a BiH. U FBiH odgovorna institucija za prikupljanje podataka o stanju okoliša je FMOiT, preko drugih ministarstava, stručnih institucija i zavoda (Federalni hidrometeorološki zavod, FZS, itd.). U RS, to je MPUGE, koji to čini preko drugih ministarstava i različitih institucija, kao što su: RHMZ i RZS. Relevantni su članovi 28, 29, 75, 76, 80 i 81 ZoZO-a FBiH/33, 92, 102, 107 i 110 ZoŽS-a RS/28, 29, 72, 73, 76 i 77 ZoŽS-a BD. Također, relevantni su članovi 22 i 23 ZoZO-a FBiH/25 i 26 ZoŽS-a RS/22 i 23 ZoŽS-a BD, koji se odnose na sistem informiranja o životnoj sredini. Osim toga, relevantni su i Pravilnik o registrima postrojenja i zagađivanjima („Službene novine FBiH“, broj: 82/07) i Pravilnik o metodologiji i načinu vođenja registra postrojenja i zagađivača („Službeni glasnik RS“, broj: 92/07).

U skladu sa članovima od 98 do 106 ZoV-a FBiH/110-119 ZoV-a RS, uspostavljen je Informacijski sistem voda, kojim rukovode nadležne agencije za vodna područja u FBiH, odnosno Javna ustanova „Vode Srpske“. Nažalost, BD BiH još uvijek nema ovaj sistem.

Relevantni su članovi 197 ZoZP-a FBiH/14 i 14a ZoZP-a RS/14 ZoZP-a BD, koji predviđaju uspostavu informacijskog sistema za zaštitu prirode. U svrhu uspostave ovog sistema, doneseni su Pravilnik o uspostavi i upravljanju informacijskim sistemom za zaštitu prirode i vršenju monitoringa („Službene novine FBiH“, broj: 46/06) i Pravilnik o načinu uspostave i upravljanja informacijskim sistemom za zaštitu prirode i sistema praćenja („Službeni glasnik RS“, broj: 85/05).

U FBiH relevantni su članovi 15, 26, 30 i 32 ZoZZ-a FBiH/15, 17, 18, 23, 36, 64-69 ZoZV-a RS/37, 41, 43, ZoZZ-a BD.

Relevantne su i sljedeće odredbe podzakonskih akata:

- Član 2 Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka ("Službene novine FBiH", broj: 12/05);
- Član 24 Pravilnika o monitoringu emisija zagađujućih materija u zrak ("Službene novine FBiH", broj: 12/05);
- Članovi 2 i 9 Pravilnika o sadržaju izvještaja o stanju sigurnosti, sadržaju informacija o sigurnosnim mjerama i sadržaju unutarnjih i vanjskih planova intervencije ("Službene novine FBiH", broj: 68/05);
- Član 6 Pravilnika o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač ("Službene novine FBiH", broj: 39/05);
- Članovi 3(5) i 11(4) i (8) Uredbe o ispuštanju otpadnih voda u prirodne recipijente i sisteme javne kanalizacije („Službene novine FBiH“, broj: 4/13);
- Uredba o obavezi dostavljanja godišnjeg izvještaja o ispunjenju uvjeta iz dozvole za upravljanje otpadom ("Službene novine FBiH", broj: 31/06).

U RS to su:

- Član 2, 9 i 10 Uredbe o vrijednostima kvaliteta vazduha ("Službeni glasnik RS", broj: 124/12);
- Član 24 Pravilnika o monitoringu emisija zagađujućih materija u vazduh ("Službeni glasnik RS", broj: 39/05);
- Član 6 Uredbe o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač ("Službeni glasnik RS", broj: 94/05);
- Program obaveznih statističkih istraživanja u zdravstvu ("Službeni glasnik RS", broj: 46/05), kojim se nalaže praćenje i izvještavanje, te kojima se prati sljedeće: stanje zagađenosti i mjere koje su poduzete za zaštitu zraka, vode i zemljišta od jonizirajućeg zračenja i drugih štetnih materija koje ugrožavaju život i zdravlje ljudi, zatim broj analiziranih uzoraka namirnica i predmeta opće upotrebe, kao i broj analiziranih uzoraka voda za piće (prikupljanje dnevno, analiza i obrada godišnje).

U BD to su:

- Član 2 Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06);
- Član 21 Pravilnika o monitoringu emisija zagađujućih materija u zrak ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06);
- Član 6 Pravilnika o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06).

Na osnovu odredaba navedenih u gornjem dijelu teksta, osigurava se dotok informacija o stanju okoliša. Također, osigurava se da se, u slučaju opasnosti, informacije bez odlaganja distribuiraju.

U slučaju neposredne opasnosti po ljudsko zdravlje ili okoliš, nadležni ministar treba odmah predstavnicima javnosti dostaviti sve podatke koje posjeduju organi uprave i koji bi mogli omogućiti javnosti poduzimanje mjera za sprečavanje ili ublažavanje štete koja proizilazi iz određene opasnosti, u skladu sa članovima 29(3) ZoZO-a FBiH/29(2) ZoZŽS-a BD. Javnost treba biti informirana o slučajevima, kao što su intervencije po pitanju incidentnih zagađenja putem sredstava javnog informiranja, putem internet stranice, kao i putem direktnih kontakata i skupova. U skladu sa članovima 9 stav 2 Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka FBiH, RS i BD, zainteresirana javnost obavještava se o kvalitetu zraka u realnom vremenskom roku, ukoliko koncentracije prekoračuju upozoravajuće i kritične vrijednosti kvaliteta zraka, a mjerna stanica, po svojim tehničkim karakteristikama, omogućava davanje informacije u realnom vremenskom roku. Ukoliko postoji osnovana sumnja da bi hrana mogla predstavljati rizik po zdravlje ljudi, ASH hitno obavještava javnost o takvim opasnostima.

BHAS, u skladu sa članovima 3 i 8 ZoS-a BiH, vrši distribuciju statističkih podataka svim relevantnim institucijama u BiH, zainteresiranim stranama, te akademskim radnicima i privatnim osobama, po zahtjevu.

b) U smislu stava 2, mjere poduzete na osiguranju jasnosti načina na koji tijela vlasti stavljaju informacije o okolišu na raspolaganje javnosti i stvarne dostupnosti informacija o okolišu;

Relevantni su članovi 20 ZoSPI-a BiH/FBiH/RS. Relevantne institucije imaju zakonsku obavezu da izrade vodič o pristupu informacijama u skladu sa ZoSPI-em. Relevantni su i članovi 28, 29, 35 i 37 ZoZO-a FBiH/38, 40 i 102 ZoZŽS-a RS/28, 29, 34 i 36 ZoZŽS-a BD. Relevantne institucije daju određene informacije o vrsti i obimu informacija u vezi s okolišem, između ostalog, i putem svojih internet stranica. Većina institucija, pored ovoga, ima i kontakt podatke službenika za odnose sa javnošću, kao što je to slučaj sa MPUGE, MPŠiV, ili neki način komunikacije sa tom institucijom.

c) U smislu stava 3, mjere poduzete na osiguranju progresivnog pristupa informacijama o okolišu kroz elektronske baze podataka koje su lako dostupne javnosti putem javnih telekomunikacijskih mreža;

U skladu sa postojećim propisima, te u nekim slučajevima i samoinicijativno, nadležni organi u BiH na svoje internet stranice postavljaju dostupne informacije u smislu člana 5(3) Konvencije. Tekstovi usvojenih propisa uglavnom su dostupni javnosti putem internet stranica nadležnih institucija. Međutim, pojedine internet stranice ne sadrže ažurirani prikaz takvih propisa, što može imati negativne posljedice na javnost. Kao što je to slučaj i sa propisima, izrađeni i usvojeni izvještaji (uključujući i one o provedbi

različitih konvencija), strategije, planovi i programi, također su, uglavnom, dostupni na internet stranicama nadležnih organa.

U pojedinim slučajevima, naponi nadležnih institucija u BiH da dokumente, naznačene u gornjem dijelu teksta, učine dostupnim javnosti putem interneta, finansijski su i tehnički podržani od strane međunarodnih donatora (naprimjer, EU, OSCE, itd.).

d) U smislu stava 4, mjere poduzete na objavljivanju i distribuiranju državnih izvještaja o stanju okoliša;

Prvi domaći izvještaj o stanju okoliša u BiH izrađen je 2012. godine, te je iste godine i prezentiran na konferenciji Ujedinjenih naroda o održivom razvoju. Izvještaj je dostupan na internetu. Izvještaj je izrađen uz podršku međunarodnih donatora. On je izrađen na osnovu metodologije preporučene od strane Evropske agencije za okoliš. Zvanično usvajanje izvještaja očekuje se u bliskoj budućnosti.

e) Mjere poduzete na distribuiranju informacija navedenih u stavu 5;

Svi usvojeni propisi, instrumenti politike djelovanja i odluke o ratifikaciji/pristupanju međunarodnim ugovorima su javni (zajedno sa tekstovima tih ugovora na zvaničnom jeziku), i kao takvi su dostupni javnosti putem službenih listova različitih nivoa vlasti u BiH. Nažalost, pristup službenim listovima u BiH se naplaćuje, što predstavlja smetnju u pristupu ovim podacima. Nadležni organi ulažu napore da relevantni propisi, instrumenti politike djelovanja i međunarodni ugovori budu dostupni putem internet stranica nadležnih organa (pogledati pod XI-c ovog izvještaja). Konačno, zainteresirane osobe mogu se obratiti nadležnim organima sa zahtjevom za pristup ovakvim dokumentima (pogledati pod VII ovog izvještaja).

BHAS je dvije godine zaredom (2011. i 2012.) publicirao bilten, pod nazivom: „Okoliš, energija i saobraćaj“, sa sveobuhvatnim statističkim podacima o indikatorima okoliša koji je distribuiran svim relevantnim korisnicima, i koji je dostupan na internet stranici BHAS-a. Na toj stranici dostupni su drugi relevantni podaci, kao što je publikacija pod nazivom: „Određivanje šifre otpada prema listi otpada“, BHAS, 2012. godine. Slične aktivnosti provode i FZS i RZS.

f) U smislu stava 6, mjere poduzete na poticanju aktera čije djelatnosti imaju značajan utjecaj na okoliš na redovno obavještavanje javnosti o utjecaju njihovih djelatnosti i proizvoda na okoliš;

Relevantni su članovi 73 ZoZO-a FBiH/92 ZoZŽS-a RS/72 ZoZŽS-a BD. Javnost se obavještava putem nadležnih organa. U pogledu eko-označavanja i kontrole, relevantne su odredbe glave XIII ZoZO-a FBiH/IX ZoZŽS-a RS/XII ZoZŽS-a BD. Pravilnici o eko-oznakama doneseni su u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 92/07), dok je u RS, u trenutku pisanja ovog izvještaja, bilo u toku njegovo donošenje.

g) Mjere poduzete na objavljivanju i pružanju informacija navedenih u stavu 7;

Izvještaji o stanju okoliša, i drugi relevantni izvještaji koji se koriste za kreiranje okolišne politike i donošenje propisa, objavljuju se na internet stranicama nadležnih organa (pogledati pod XI-e). Ulaskom Republike Hrvatske u EU, propisi EU iz oblasti okoliša postali su dostupni javnosti u BiH na službenom jeziku putem EUR-Lex-a, odnosno baze podataka propisa EU. Cilj BiH je članstvo u EU. Na tom cilju BiH treba da, u svoje propise, transponira propise EU iz oblasti okoliša. Trenutno je u toku izrada nacionalne strategije aproksimacije iz oblasti okoliša, koja će sadržavati plan i program transpozicije propisa EU iz oblasti okoliša, koja će biti dostupna javnosti po njenom usvajanju. Osim toga, BHAS je objavila i distribuirala dokumente koji se odnose na statističke podatke u vezi s indikatorima okoliša, te na statističke podatke u pogledu otpada.

h) U smislu stava 8, mjere poduzete na izradi mehanizama kojima je cilj osigurati stavljanje javnosti na raspolaganje dovoljne količine informacija o proizvodima;

Relevantni su članovi 93 i 94 ZoZO-a FBiH/111 - 114 ZoZZS-a RS/89 i 90 ZoZZS-a BD, kao i Pravilnik o eko-oznakama FBiH. Osim toga, relevantan je član 52 ZoGMO-a.

i) U smislu stava 9, mjere poduzete na uspostavi državnog sistema popisa ili katastarsa onečišćenja;

BiH trenutno nema državni sistem popisa ili katastarsa onečišćenja, odnosno PRTR sistem. BiH je potpisala, ali još uvijek nije ratificirala *Kijevski protokol*. No, u skladu s procesom približavanja propisima EU, FBiH i RS uveli su entitetske sisteme katastarsa onečišćenja, koji u FBiH ne funkcionira. Brčko distrikt BiH još uvijek nije donio potrebnu zakonsku regulativu za uspostavu ovog sistema. Stvoreni su tehnički preduvjeti za uspostavu funkcionalnog sistema, te su izrađene radne verzije propisa, koji bi regulirali rad tog sistema.

XII. Prepreke u provedbi člana 5.

Opišite bilo koje prepreke na koje se naišlo u provedbi bilo kojeg stava u članu 5.

Iako je to predviđeno zakonskom regulativom, nadležni zavodi ne posjeduju tehničke mogućnosti da pravovremeno informiraju javnost o kvalitetu zraka, osim u nekoliko većih gradskih centara u BiH. Predstavnici NVO-a ukazuju na propuste u izvještavanju javnosti o slučajevima, kao što su intervencije po pitanju incidentnih zagađenja, putem sredstava javnog informiranja, putem internet stranica, kao i putem direktnih kontakata i skupova. Predstavnici NVO-a smatraju da su podaci koje objavljuje BHAS nepotpuni, teško pristupačni i njihova forma teško je razumljiva, te ukazuju na nepostojanje koordinacije između različitih baza podataka, koje sadrže informacije o okolišu. Brčko distrikt BiH ne posjeduje informacijski sistem za zaštitu prirode.

U BiH je trenutno u toku proces transpozicije propisa EU iz oblasti okoliša u propise u BiH, ali pregled napretka u procesu usklađivanja ovih propisa nije dostupan javnosti u smislu člana 5(3) Konvencije. Dostupnost ovakvog jednog pregleda dao bi javnosti mogućnost da prati rad nadležnih tijela u BiH na efikasniji način.

XIII. Daljnje informacije o praktičnoj primjeni općih odredaba člana 5.

Navedite daljnje informacije o praktičnoj primjeni odredaba člana 5 o prikupljanju i distribuiranju informacija o okolišu, naprimjer, da li postoje statistički podaci u vezi s objavljenim informacijama;

Nadležni organi u BiH podatke o okolišu (uključujući propise, instrumente politike djelovanja, i sl.) distribuiraju putem internet stranica, davanjem odgovora na zahtjeve i učešćem na seminarima, radionicama i informativnim emisijama u raznim medijima. Većina institucija ima imenovanog službenika za odnose sa javnošću. Izrada elektronskih baza podataka kojima će se moći pristupiti putem interneta je u toku.

Predstavnici NVO sektora upućuju primjedbe na nepostojanje informacija na internet stranicama, iako su prethodno, od strane nadležnih institucija, upućeni na njih.

Agencije za vode u FBiH, putem svojih internet servisa, omogućile su dostupnim GIS i podatke s automatskih hidroloških stanica zainteresiranim nadležnim institucijama.

Nažalost, ne postoje inicijative kako bi pristup službenim listovima u BiH bio besplatan, čime bi se unaprijedio pristup javnosti relevantnim propisima, instrumentima politike djelovanja i međunarodnim ugovorima.

XIV. Internet adrese relevantne za provedbu člana 5.

Navedite relevantne internet adrese, ako postoje:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u pogledu člana 3 Konvencije.

XV. Zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe člana 6 o učešću javnosti u odlučivanju o određenim djelatnostima

Navedite zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe člana 6 o učešću javnosti u odlučivanju o određenim djelatnostima.

Objasnite na koji način se provodi svaki stav člana 6. Opišite transponiranje relevantnih definicija u članu 2. te mjere protiv diskriminacije u članu 3. stav 9.

Važne definicije iz člana 2 i uvjeti nediskriminacije iz člana 3(9) navedeni su u odgovoru za član 4.

Relevantni su:

- ZoV FBiH;
- ZoV RS;
- ZoZV BD;
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu ("Službene novine FBiH", broj: 19/04) (PPP FBiH);
- Pravilnik o projektima za koje se provodi procjena utjecaja na životnu sredinu i kriteriji za odlučivanje o obavezi provedbe i obimu procjene utjecaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 124/12) (UPUnŽS RS), Pravilnik o postrojenjima koja mogu biti izgrađena i puštena u rad samo ukoliko imaju okolinsku dozvolu ("Službeni glasnik RS", broj: 124/12) (UoP RS);
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na životnu sredinu i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu ("Službeni glasnik BD", broj: 30/06) (PPP BD);
- Pravilnik o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata ("Službene novine FBiH", broj: 6/08, 57/09, 72/09, 68/12);
- Uredba o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama ("Službeni glasnik RS", broj: 35/07).

Posebno opišite sljedeće:

a) U smislu stava 1, mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:

(i) primjenjivanja odredaba člana 6, koje se odnose na odluke o tome treba li dopustiti predložene djelatnosti navedene u Aneksu i Konvenciji;

Aktivnosti navedene u Dodatku I Konvencije sadržane su u PPP FBiH/UPUnŽS RS/UoP RS/PPP BD. Za odobravanje ovih aktivnosti provodi se postupak procjene utjecaja na okoliš, a naknadno i postupak izdavanja okolinske/ekološke dozvole.

Tokom oba postupka, primjenjuju se relevantne odredbe ZoZO-a FBiH/ZoZŽS-a RS/ZoZŽS-a BD, a supsidijarno, ZoUP-a FBiH/ZoOUP-a RS/ZoUP-a BD.

Javnost, u skladu sa relevantnim propisima, ima mogućnost učešća u donošenju ovih odluka na propisan način.

(ii) primjenjivanja odredaba člana 6, koje se odnose na odluke o predloženim djelatnostima izvan opsega Aneksa I, a koje mogu imati značajne učinke na okoliš;

U pogledu nekih aktivnosti, pragovi sadržani u podzakonskim aktima naznačenim u gornjem dijelu teksta, spušteni su u odnosu na one naznačene u Aneksu I Konvencije. Osim toga, u FBiH i RS, kantoni i jedinice lokalne samouprave izdaju okolinske/ekološke dozvole za aktivnosti koje nisu sadržane u podzakonskim aktima naznačenim u gornjem dijelu teksta.

Javnost, u skladu sa relevantnim propisima, ima mogućnost učešća u donošenju ovih odluka na propisan način.

b) Mjere poduzete na osiguranju da zainteresirana javnost bude informirana na samom početku postupka odlučivanja o okolišu, na odgovarajući, pravovremen i efikasan način, o pitanjima navedenim u stavu 2;

Relevantni su članovi 10 i 29 ZoZO-a FBiH/12 ZoZŽS-a RS/10 i 29 ZoZŽS-a BD, a posebno članovi 61 i 62 ZoZO-a FBiH/69 – 71, 88 i 89 ZoZŽS-a RS/59 i 66 ZoZŽS-a BD. Osim toga, relevantni su članovi 124 i 126 ZoV-a FBiH/130 ZoV-a, kao i članovi 8, 9 i 10 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH/4, 14 i 15 Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

U pogledu izdavanja okolinskih/ekoloških dozvola u FBiH/RS/BD, važeći propisi ne obavezuju informiranje javnosti o tačkama navedenim u stavu 2 ovog člana izričito. Ipak, tumačeći druge odredbe relevantnih propisa, može se doći do zaključka da se javnost ipak informira o svim aspektima ovog stava. To se, prije svega, odnosi na članove 36 ZoZO-a FBiH/40 ZoZŽS-a RS/35 ZoZŽS-a BD.

c) Mjere poduzete na osiguranju da vremenski rokovi za postupke u kojima učestvuje javnost budu usklađeni sa zahtjevima navedenim u stavu 3;

U FBiH javnost se obavještava o javnoj raspravi 15 dana prije održavanja javne rasprave, te javnost ima mogućnost dostaviti svoje sugestije i primjedbe nadležnom ministarstvu 30 dana od dana obavještavanja o javnoj raspravi (članovi 61 i 62 ZoZO-a FBiH). U RS (član 88 ZoZŽS-a RS) i BD (član 66 ZoZŽS-a BD) javnost može, u roku od 30 dana od dana objavljivanja obavještenja, podnijeti nadležnom organu mišljenje o zahtjevu za izdavanje ekološke dozvole.

U FBiH, rok za izjašnjenje po zahtjevu za prethodnu vodnu suglasnost, ne može biti kraći od 5, a ni duži od 30 dana od dana obavještenja o podnesenom zahtjevu, u skladu sa članom 9 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH. U RS, taj rok prilikom izdavanja vodopravnog akta ne može biti duži od 30 dana, u skladu sa članom 131 ZoV-a RS.

d) U smislu stava 4, mjere poduzete na osiguranju ranog učešća javnosti;

U skladu s odredbama o učešću javnosti prilikom izdavanja okolinske/ekološke dozvole i vodnih/vodopravnih akata, javnost se informira i poziva na davanje mišljenja, i primjedaba prije nego što su nadležni organi donijeli svoje odluke. Na ovaj način osigurava se rano učešće javnosti.

e) U smislu stava 5, mjere poduzete na poticanju mogućih podnosilaca zahtjeva na određivanje zainteresirane javnosti, na otpočinjanje razgovora i na pružanje informacija koje se odnose na ciljeve njihovog zahtjeva prije nego zatraže dozvolu;

Postojeći propisi ne predviđaju posebne mjere kojima bi se poticali mogući kandidati da utvrde zainteresiranu javnost, da ulaze u razgovore i da daju informacije u vezi sa ciljevima svoga zahtjeva, prije nego što zatraže dobijanje dozvole.

f) U smislu stava 6, mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:

(i) da nadležna tijela osiguraju pristup zainteresiranoj javnosti svim informacijama važnim za odlučivanje, kako je navedeno u članu 6 i koje su na raspolaganju za vrijeme odvijanja postupka u kojem učestvuje javnost;

(ii) da nadležna tijela naročito osiguraju pristup zainteresiranoj javnosti informacijama navedenim u ovom stavu;

U FBiH, javnost, u sklopu izdavanja okolinske dozvole, daje svoje mišljenje i sugestije na studiju utjecaja na okoliš (član 61 ZoZO-a FBiH). U RS i BD, javnost svoje mišljenje i primjedbe daje na studiju utjecaja na životnu sredinu u odvojenom postupku (članovi 70 ZoZŽS-a RS/59 ZoZŽS-a BD). Studija o utjecaju na okoliš/životnu sredinu sadrži sve informacije važne za odlučivanje i navedene u članu 6(6) Konvencije. Također, relevantni su članovi 36 ZoZO-a FBiH/40 ZoZŽS-a RS/35 ZoZŽS-a BD.

U pogledu procedure izdavanja vodnog akta/vodopravnog akta, relevantan je član 9 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH, dok je u RS relevantan član 15 Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

Organi uprave skrenuli su pažnju na slučajeve iz prakse, gdje su primijećene zloupotrebe javnih rasprava od strane određenih interesnih grupa u zajednicama.

g) U smislu stava 7, mjere poduzete na osiguranju da se u postupcima u kojima učestvuje javnost pruži mogućnost javnosti da dostavi primjedbe, informacije, analize ili mišljenja koje smatra važnima za predloženu djelatnost;

U skladu sa članovima 36 ZoZO-a FBiH/39 ZoZŽS-a RS, zainteresiranoj javnosti bit će omogućeno učešće u postupku izvođenja dokaza. Također, bit će omogućeno podnošenje dokaza i činjenica, koje utječu na predloženu aktivnost. U skladu sa članovima 71 ZoZŽS-a RS/59 ZoZŽS-a BD, osobe koje prisustvuju javnoj raspravi o studiji utjecaja na životnu sredinu, imaju priliku na raspravi iznijeti svoje primjedbe, kao i mogućnost da te primjedbe dostave u zakonom određenom roku. U skladu sa članom 88 ZoZŽS-a RS/60 ZoZŽS-a BD, javnost može podnijeti, u pisanoj formi, svoje mišljenje o zahtjevu za izdavanje ekološke dozvole.

U FBiH, javnost se može očitovati o zahtjevu za izdavanje vodnog akta pismenim putem a, također, u skladu sa članom 9 Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanju vodnih akata FBiH, postoji mogućnost održavanja javne rasprave, ukoliko nadležna agencija ili organ smatra da je to potrebno.

h) U smislu stava 8, mjere poduzete na osiguranju da odluka uzima u obzir ishod učešća javnosti;

ZoZO FBiH/ZoZŽS RS/BD ne sadrže odredbe koje se odnose na to da prijedlozi i primjedbe javnosti budu uzete u obzir pri izdavanju okolinske/ekološke dozvole. Osim toga, ZoZO FBiH/ZoZŽS BD ne sadrže obavezu inkorporiranja prijedloga i primjedaba javnosti pri odobravanju studije o utjecaju na okoliš, dok, u skladu sa članom 71 ZoZŽS-a RS, nadležno ministarstvo ima obavezu da nosiocu projekta proslijedi svoju ocjenu primljenih primjedaba zainteresirane javnosti, svoj stav o tome, te da, po potrebi, naloži nosiocu projekta da izvrši izmjene i dopune studije. Konačno, u skladu sa članom 73 ZoZŽS-a RS, u obrazloženju rješenja o odobravanju studije, navodi se da li su uzete u obzir primjedbe zainteresiranih strana i javnosti. U RS, odluka po zahtjevu za izdavanje vodopravnog akta, mora sadržavati obrazloženje, s opisom provedenih radnji utvrđivanja osnovanosti ili neosnovanosti zahtjeva, s efektima i zaključcima konsultiranja javnosti, u skladu sa članom 21(1) Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

U skladu sa relevantnim odredbama zakona koji uređuju upravni postupak, rješenje kojim se donosi odluka mora da sadrži izvedene dokaze, kao i njihovu ocjenu. Na ovaj način se ispunjavaju obaveze iz Konvencije.

i) U smislu stava 9, mjere poduzete na osiguranju da javnost bude odmah obaviještena o odluci, u skladu s odgovarajućim postupcima;

U skladu sa članovima 37 ZoZO-a FBiH/40 ZoZŽS-a RS/36 ZoZŽS-a BD, nadležni organ uprave obavještava javnost o odluci odmah nakon njenog donošenja. U RS i BD, nadležni organ uprave ima obavezu objavljivanja teksta odluke, kao i razloga na kojima je ona zasnovana. U BD postoji obaveza objavljivanja rješenja o studiji o utjecaju na životnu sredinu, u skladu sa članom 61 ZoZŽS-a BD. Članom 126 ZoV-a FBiH propisuje se obaveza dostavljanja izdatog vodnog akta zainteresiranim stranama i javnosti, ali samo na njihov zahtjev. U RS, relevantan je i član 21(2) Uredbe o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS.

Stranke u upravnom postupku moraju biti obaviještene o odluci, što znači da javnost koja je dala svoje komentare, treba da bude obaviještena o odluci.

j) U smislu stava 10, mjere poduzete na osiguranju da kada tijelo vlasti razmatra ili dopunjuje radne uvjete djelatnosti navedene u stavu 1, budu primijenjene odredbe stavova od 2 do 9 ovoga člana, uz vršenje neophodnih promjena, i gdje je to prikladno;

U skladu sa članom 94(3) i 95(3) ZoZZS-a RS, javnost se obavještava o izvršenoj reviziji ekološke dozvole. U skladu sa članom 5(6) Pravilnika o postupku revizije i obnavljanju ekoloških dozvola („Službeni glasnik RS“, broj: 28/13), procedura izdavanja ekološke dozvole se prati, ukoliko dođe do značajnih promjena u radu postrojenja. U ostalim slučajevima, ona se ne prati i, samim tim, postoji mogućnost kršenja člana 6(10) Konvencije. U FBiH i BD trenutno je u toku usvajanje propisa koji tretiraju reviziju okolinskih/ekoloških dozvola.

Procedura izdavanja vodnog akta/vodopravnog akta slijedi se kod procedure izmjene vodnog akta/vodopravnog akta u FBiH i RS. Korelacija između procedure produženja i preispitivanja vodnog akta i učešća javnosti nije definirana.

k) U smislu stava 11, mjere poduzete na primjeni odredaba člana 6 na odluke o tome treba li dopustiti namjerno oslobađanje genetski izmijenjenih organizama u okoliš;

Više podataka o mjerama poduzetim radi primjene odredaba člana 6 na odluke o tome treba li dopustiti namjerno oslobađanje genetski izmijenjenih organizama u okoliš, sadržane su u odgovoru na pitanja po članu 6 bis.

XVI. Prepreke u provedbi člana 6.

Opišite bilo koje prepreke na koje se naišlo u provedbi bilo kojeg stava u članu 6.

Iako je zakonima oba entiteta predviđeno učešće javnosti, predstavnici NVO-a ukazuju na probleme kada neki projekt ima utjecaj na građane drugog entiteta. Tako, prema mišljenju predstavnika NVO sektora, u određenim slučajevima iz prakse, oni se ne pozivaju na javne rasprave, ili se javne rasprave ne održavaju u njihovoj blizini, iako su posljedice u njihovoj životnoj sredini. Nepostojanje zakonske obaveze inkorporiranja prijedloga i primjedaba javnosti pri odobravanju studije o utjecaju na okoliš/životnu sredinu, odnosno, uskraćivanja detaljnih obrazloženja u svojim odlukama od strane institucija vlasti, djeluje demotivirajuće na javnost, koja pokušava učestvovati u ovim procesima.

XVII. Daljnje informacije o praktičnoj primjeni općih odredaba člana 6.

Navedite daljnje informacije o praktičnoj primjeni odredaba člana 6 o učešću javnosti u odlučivanju o određenim djelatnostima, naprimjer, da li postoje statistički podaci ili druge informacije o učešću javnosti u odlučivanju o određenim djelatnostima ili o odlukama da se ne primijene odredbe ovog člana na predložene aktivnosti čija je svrha odbrana države.

Približno tri od četiri NVO-a, koji su dostavili odgovore u okviru izrade drugog izvještaja, uzeli su učešće u javnim raspravama. Javne rasprave, na kojima su predstavnici NVO-a učestvovali, mogu se odnositi na javne rasprave u pogledu izdavanja potrebnih odobrenja za aktivnosti navedene u Prilogu I Konvencije, ali i u pogledu usvajanja određenih propisa, strategija i planova. U jednom od četiri slučaja, NVO-ima nije osiguran pristup dokumentaciji korištenoj na raspravi. No, i pored ovog, evidentan je trend efektivnog oglašavanja rasprava i dobrog odaziva predstavnika NVO-a na rasprave, odnosno zadovoljavajućeg učešća predstavnika javnosti u proceduri davanja odobrenja za aktivnosti naznačene u Prilogu I Konvencije.

Detaljniji podaci o učešću javnosti u smislu člana 6 Konvencije ne postoje. Također, ne postoje podaci o postupcima iz kojih je isključena javnost.

XVIII. Internet adrese relevantne za provedbu člana 6.

Navedite relevantne internet adrese, ako postoje:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u pogledu člana 3 Konvencije.

XIX. Praktične i/ili druge mogućnosti za učešće javnosti u pripremama planova i programa koji se odnose na okoliš u skladu sa članom 7

Navedite odgovarajuće praktične i/ili druge mogućnosti za učešće javnosti u pripremama planova i programa koji se odnose na okoliš u skladu sa članom 7. Opišite transponiranje relevantnih definicija u članu 2, te mjere protiv diskriminacije u članu 3, stav 9.

Važne definicije iz člana 2 i uvjeti nediskriminacije iz člana 3(9), navedeni su u odgovoru za član 4.

Relevantni su:

- ZoZZ FBiH;
- Zakon o upravljanju otpadom FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 33/03, 72/09) (ZoUO FBiH);
- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10, 45/10) (ZPP FBiH); ZoZP FBiH;
- ZoV FBiH;
- Poslovnik Zastupničkog doma Parlamenta FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 69/07);
- ZoZŽS RS;
- ZoZP RS;
- ZoV RS;
- ZoZV RS; Zakon o upravljanju otpadom RS ("Službeni glasnik RS", broj: 53/02, 65/08) (ZoUO RS);
- Poslovnik Narodne skupštine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 31/11);
- ZoZZ BD;
- Zakon o upravljanju otpadom BD ("Službeni glasnik BD", broj: 25/05, 1/05, 19/07, 2/08, 2/09) (ZoUO BD);
- Poslovnik o radu Skupštine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 17/08, 20/10).

Novi ZoZŽS RS sadrži detaljne odredbe o strateškoj procjeni utjecaja na životnu sredinu. I druga dva zakona o zaštiti okoliša sadrže odredbe o strateškoj procjeni, ali su one jako ograničene i ne obuhvataju javnost. Strateška procjena vrši se za planove i programe iz raznih oblasti koje imaju utjecaj na okoliš (glava VI ZoZŽS-a RS). Članom 55 detaljnije se uređuje učešće javnosti u izradi planova i programa.

U FBiH, iako ne postoje odredbe o učešću javnosti tokom izrade strateške procjene utjecaja na okoliš, javnost je uključena u proces izrade prostornih planova u skladu sa ZPP FBiH. Tako je, recimo, u toku izrade i usvajanja Prostorne osnove za "Prostorni plan FBiH za period 2008.-2028. godine", tokom 2011. godine, održano 10 javnih rasprava, u kojima je učešće uzela i javnost. Slične odredbe sadržane su u relevantnim propisima RS i BD.

Relevantni su članovi 1 ZoZZ-a FBiH/3 ZoZZ-a BD, u skladu sa kojima javnost učestvuje u postupku utvrđivanja i donošenju planova i programa zaštite zraka. U RS, usvajanjem novog Zakona, ovakva odredba je ukinuta.

Javnost učestvuje u izradi planova upravljanja riječnim slivovima, u skladu sa članovima 25 i 26 ZoV-a FBiH/25 i 26 ZoV-a RS, te u skladu s Uredbom o načinu učešća javnosti u upravljanju vodama RS. Javnosti se također daju na uvid dokumenti koji se koriste u izradi plana upravljanja. Na nacrt plana, pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe. Učešće javnosti predviđeno je i u detaljnijim planovima i programima upravljanja vodama, u skladu sa članom 41 ZoV-a FBiH.

Zakoni o zaštiti prirode također predviđaju odredbe o učešću javnosti u odlučivanju. Članovi 146, 15, 200 i 201, samo su neki od članova ZoZP-a FBiH koji propisuju obavezu učestvovanja javnosti u odlučivanju. U RS, relevantni su članovi 14(a) i 33(b) ZoZP-a RS.

XX. Mogućnosti za učešće javnosti u pripremama politika djelovanja koje se odnose na okoliš u skladu sa članom 7.

U skladu sa članom 227 Poslovnika Narodne skupštine RS ("Službeni glasnik RS", broj: 31/11)/177 Poslovnika Zastupničkog doma Parlamenta FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 69/07)/129 Poslovnika o radu Skupštine BD ("Službeni glasnik BD", broj: 17/08, 20/10) na planove, programe, i druge akte o kojima se odlučuje na skupštinama/parlamentu, primjenjuju se odredbe relevantnih poslovnika o učešću javnosti prilikom usvajanja zakona, ako to nije drugačije određeno (pogledati pod XXIV). U skladu sa članovima 1 ZoZZ-a FBiH/3 ZoZZ-a BD, javnost učestvuje u postupku utvrđivanja politike zaštite zraka. Udruženja za zaštitu okoliša učestvuju u izradi Strategije upravljanja otpadom/Strategije upravljanja čvrstim otpadom (član 8(3)(4) ZoUO-a FBiH/8(1)(3) ZoUO-a RS/8(1)(2) ZoUO-a BD), kantonalnog plana za upravljanje otpadom (član 9(5) ZoUO-a FBiH) i općinskim planom za upravljanje otpadom/lokalnim planom upravljanja čvrstim otpadom (član 10(3) ZoUO-a FBiH/10(2) ZoUO-a RS). Pojedine općine u BiH, također su izradile smjernice za učešće javnosti pri izradi lokalnih planova upravljanja otpadom (Derвента, Lukavac), što je u praksi imalo pozitivan efekt na učešće javnosti.

Javnost učestvuje u pripremi i izradi Strategije o vodama (član 24, stav 4 ZoV-a FBiH), kojom se definira politika upravljanja vodama. Također, savjetodavna vijeća za vodna područja, u čijem radu učestvuju predstavnici NVO-a, učestvuju u pripremi planova i strategija u skladu sa članom 165 ZoV-a FBiH/185 ZoV-a RS. Slična funkcija je također predviđena za savjetodavna vijeća za okoliš u BiH.

XXI. Prepreke u provedbi člana 7.

Opišite bilo koje prepreke na koje se naišlo u provedbi bilo kojeg stava u članu 7.

Predstavnici NVO-a imaju veliki broj zamjerki na nedostatak transparentnosti u odabiru NVO-a u savjetodavnim vijećima. Također, problem predstavlja mali broj predviđenih mjesta za predstavnike NVO-a u tim vijećima.

XXII. Daljnje informacije o praktičnoj primjeni općih odredaba člana 7.

Navedite daljnje informacije o praktičnoj primjeni odredaba člana 7 o učešću javnosti u odlučivanju o određenim djelatnostima.

Zabilježeno je da je 57% NVO-a, koji su dostavili odgovore u okviru izrade drugog izvještaja, uzelo učešće u izradi propisa, planova i programa.

XXIII. Internet adrese relevantne za provedbu člana 7.

Navedite relevantne internet adrese, ako postoje:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u vezi sa članom 3 Konvencije.

XXIV. Aktivnosti realizirane u cilju promoviranja učešća javnosti u postupku izrade propisa i pravila od značaja za okoliš, u skladu s odredbama člana 8

Opišite aktivnosti koje su realizirali nadležni organi u cilju promoviranja efikasnog učešća javnosti u postupku izrade propisa i drugih zakonski obavezujućih akata od značaja za okoliš, u skladu s odredbama člana 8. Opišite transponiranje relevantnih definicija u članu 2, te mjere protiv diskriminacije

u članu 3, stav 9. Važne definicije iz člana 2 i uvjeti nediskriminacije iz člana 3(9) navedeni su u odgovoru za član 4.

Članom 204 Poslovnika Narodne skupštine RS/173 Poslovnika Zastupničkog doma Parlamenta FBiH/129 Poslovnika o radu Skupštine BD definirano je da, nakon završenog razmatranja nacrt zakona, zastupničko tijelo može odlučiti da nacrt stavi na javnu raspravu, ako se zakonom uređuju pitanja koja su od posebnog značaja za građane. Javnost daje konkretne prijedloge, sugestije, primjedbe na javnim skupovima, u okviru javne rasprave, ili dostavlja elektronskom poštom, često i pismenim putem, podnescima. Nije obavezno da se mišljenje javnosti uvrsti u konačni akt, ali je potrebno dati objašnjenje. Javnost ima pravo pokrenuti upravni spor, ukoliko se njeno mišljenje ne uvaži. Također, udruženja za zaštitu okoliša učestvuju u radu Savjetodavnog vijeća za okoliš/životnu sredinu, koje učestvuju u izradi općeprimjenjivih pravno obavezujućih pravila.

Promoviranje učešća javnosti u izradi propisa i drugih obavezujućih pravila ostvaruje se, između ostalog, kroz pozive za učešće na javnim raspravama.

Smjernicama za postupanje organa uprave RS o učešću javnosti i konsultacijama u izradi zakona ("Službeni glasnik RS", broj: 123/08, 73/12), definirano je da se propisi, za koje se utvrdi da su od interesa za javnost, objavljuju na internet stranici radi dostavljanja primjedaba i sugestija od strane javnosti.

XXV. Prepreke u provedbi člana 8.

Opišite bilo koje prepreke na koje se naišlo u provedbi bilo kojeg stava u članu 8.

Predstavnici NVO-a smatraju da, u pojedinim slučajevima, nacrti zakona nisu dostupni putem interneta.

XXVI. Daljnje informacije o praktičnoj primjeni odredaba člana 8.

Navedite daljnje informacije o praktičnoj primjeni odredaba o učešću javnosti u smislu člana 8.

XXVII. Internet adrese relevantne za provedbu člana 8.

Navedite relevantne internet adrese, ako postoje:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u vezi sa članom 3 Konvencije.

XXVIII. Zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe člana 9 o pristupu pravdi u pitanjima od značaja za okoliš

Navedite zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe člana 9 o pristupu pravdi u pitanjima od značaja za okoliš.

Objasnite na koji način se provodi svaki stav člana 9. Opišite transponiranje relevantnih definicija u članu 2, te mjere protiv diskriminacije u članu 3, stav 9.

U skladu sa članom II Ustava BiH, Evropska konvencija o ljudskim pravima direktno se primjenjuje u BiH i ima prioritet nad svim ostalim zakonima. Aarhuska konvencija nema direktnu primjenu u BiH. U skladu s time, sudovi u BiH primjenjuju Aarhusku konvenciju kroz odredbe, koje su prenesene u zakonodavstvo BiH.

Relevantni su:

- ZoSPI – ZoSPI BiH/FBiH/RS;
- Zakon o upravnom postupku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13) (ZoUP BiH);
- Zakon o Sudu BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 49/09-prečišćeni tekst, 74/09 i 97/09);
- ZoSPI BiH;
- Zakon o upravnim sporovima BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj: 19/02, 88/07, 83/08, 74/10) (ZoUS BiH);
- ZoZO FBiH;
- Zakon o upravnim sporovima FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 9/05) (ZoUS FBiH);
- ZoSPI FBiH;
- Zakon o sudovima FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 38/05, 22/06, 63/10) (ZoS FBiH);
- Zakon o upravnim sporovima RS (“Službeni glasnik RS”, broj: 109/05) (ZoUS RS);
- ZoSPI RS;
- ZoZŽS RS;
- Zakon o sudovima RS (“Službeni glasnik RS”, broj: 111/04, 109/05, 37/06, 119/08) (ZoS RS);
- Zakon o upravnim sporovima BD (“Službeni glasnik BD”, broj: 4/00, 1/01) (ZoUS BD);
- ZoZŽS BD;
- Zakon o sudovima BD (“Službeni glasnik BD”, broj: 19/07, 20/07, 39/09, 31/11) (ZoS BD).

Posebno opišite sljedeće:

a) **U smislu stava 1, mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:**

(i) Svaka osoba koja smatra da njen zahtjev za informacijama, u skladu s odredbama člana 4, nije obrađen u skladu s odredbama tog člana, ima pravo na žalbeni postupak pred nadležnim sudom ili drugim neovisnim i nepristrasnim tijelom utvrđenim zakonom;

U skladu sa članom 38 ZoZO-a FBiH/41 ZoZŽS-a RS/37 ZoZŽS-a BD, podnosilac zahtjeva, čiji zahtjev nije razmatran, ili je nepravедno odbijen, ili na njega nije adekvatno odgovoreno, ima pravo pokrenuti postupak zaštite svojih prava. Pored odredaba iz *lex specialis*, slične odredbe sadržane su i u *lex generalis*. U skladu sa ZoSPI-em BiH/FBiH/RS, u slučaju nemogućnosti postupanja po zahtjevu ili postupanja po istom, podnosilac će biti obaviješten o svojim pravima. Pored ovoga, članovima 15(2) ZoUP-a BiH/11(3) ZoUP-a FBiH/12(3) ZoOUP-a RS/11(2) ZoUP-a BD propisuje se da stranka ima pravo žalbe i onda kada organ nije u određenom roku donio rješenje po njenom zahtjevu.

Na ovaj postupak se primjenjuju, pored odredaba ZoZO-a FBiH/ZoZŽS-a RS/ZoZŽS-a BD, i odredbe ZoUP-a BiH/ZoUP-a FBiH/ZoOUP-a RS/ZoUP-a BD.

(ii) Tamo gdje postoje odredbe o žalbenom postupku pred nadležnim sudom, podnosilac žalbe mora imati mogućnost pristupa postupku bez neopravdanog odlaganja, kako je to propisano zakonom, bez naknade, ili uz razumnu naknadu na ime troškova postupka pred nadležnim organom ili drugim neovisnim i nepristrasnim tijelom osim suda;

Prije pokretanja upravnog spora, kada je to zakonom određeno, dozvoljena je žalba drugostepenom upravnom organu. Članom 11 ZoUP-a BiH/14 ZoUP-a FBiH/14 ZoOUP-a RS/14 ZoUP-a BD, propisano je da se upravni postupak vodi brzo i sa što manje troškova po stranku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

(iii) Konačna odluka, propisana odredbama ovog stava, obavezujuća je za javni organ koji raspolaze informacijama, te su razlozi za njeno donošenje navedeni u pisanom obliku, barem u slučaju uskraćivanja prava na pristup informacijama;

Relevantni su članovi 3 ZoUS-a BiH/3 ZoUS-a FBiH/3 ZoOUS-a RS/3 ZoUS-a BD. U skladu s članovima 7 ZoS-a FBiH/7 ZoS-a RS/8 ZoS-a BD, odluke sudova u BiH obavezujuće su na teritoriju FBiH/RS/BD. Također, relevantan je i član 8 Zakona o Sudu BiH.

b) **U okviru odredaba važećih lokalnih propisa, mjere poduzete kako bi se osiguralo da osobe u postupku, koje ispunjavaju kriterije utvrđene odredbama stava 2, imaju mogućnost pristupa**

žalbenom postupku pred sudom i/ili drugim neovisnim i nepristrasnim tijelom utvrđenim zakonom, u cilju osporavanja zakonitosti bilo koje odluke, postupka ili propusta propisanog odredbama člana 6, u materijalnom i proceduralnom smislu;

Relevantni su članovi 15(3) ZoUP-a BiH/11(3) ZoUP-a FBiH/12(3) ZoOUP-a RS/11(2) ZoUP-a BD. Osim toga, relevantni su članovi 39 ZoZO-a FBiH/42 ZoZŽS-a RS.

c) U smislu stava 3, mjere poduzete kako bi se osiguralo, da kada osobe u postupku ispunjavaju kriterije propisane odredbama važećih zakona na lokalnom nivou, te osobe imaju mogućnost pristupa upravnom ili sudskom postupku u cilju osporavanja postupaka ili propusta fizičkih osoba ili javnih organa koji su u suprotnosti s odredbama propisa na lokalnom nivou od značaja za okoliš;

Članom 213 ZoUP-a BiH/221 ZoUP-a FBiH/211 ZoOUP-a RS/208 ZoUP-a BD, dopuštena je žalba strankama, kao i tužiocu, pravobraniocu i drugim organima, protiv rješenja kojim je, u upravnom postupku, povrijeđen zakon u korist pojedinca ili pravne osobe, a na štetu javnog interesa. Članovima 2 ZoUS-a BiH/2 ZoUS-a FBiH/2 ZoOUS-a RS/2 ZoUS-a BD, propisuje se da pravo pokretanja upravnog spora ima građanin ili pravna osoba, ako je konačnim upravnim aktom povrijeđeno neko njegovo pravo, ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu.

d) U smislu stava 4, mjere poduzete na osiguranju sljedećeg:

(i) Procedure propisane odredbama stavova 1, 2 i 3 pružaju dovoljan i efikasan pravni lijek;

Relevantan je član 14(3)(b) ZoSPI-a, kao i članovi 15 i 201 ZoUP-a BiH/11 i 208 ZoUP-a FBiH/12 i 198 ZoOUP-a RS/11 i 195 ZoUP-a BD. Pored ovoga, relevantni su i članovi 8 i 9 ZoUS-a BiH/8, 9 i 10 ZoUS-a FBiH/7 i 8 ZoUS-a RS/6, 7 i 8 ZoUS-a BD, kao i članovi 10 i 39 ZoZO-a FBiH/12 i 42 ZoZŽS-a RS/10 ZoZŽS-a BD. Također, relevantni su članovi 108(1)(8) i 126(3) ZoV-a FBiH/133 i 135 ZoV-a RS.

(ii) Takve procedure ispunjavaju zahtjeve propisane odredbama ovog stava;

Odluke sudova i drugih tijela dostupne su javnosti.

(e) U smislu stava 5, mjere poduzete kako bi se osiguralo da javnost ima uvid u informacije o pristupu žalbenom postupku pred upravnim ili sudskim organom.

Članom 20 ZoSPI-a propisuje se da su organi uprave dužni izdati vodič koji, između ostalog, sadrži podatke o pravnim lijekovima. Troškove postupka snose stranke, u ovisnosti o ishodu postupka.

XXIX. Prepreke u provedbi člana 9

Opišite bilo koje prepreke na koje se naišlo u provedbi bilo kojeg stava člana 9.

U većini slučajeva, nadležne institucije nisu donijele vodič propisan u članu 20 ZoSPI-a. NVO sektor smatra da je postojeća procedura presložena i prekomplikirana, te da su troškovi angažiranja advokata za rad na ovim predmetima preveliki za njih, što je i vidljivo iz dostavljenih odgovora NVO sektora, gdje veoma mali broj njih koristi usluge pravnika (ne nužno specijaliziranih za ovu oblast). Trenutno, u BiH ne postoje sudije ili tužiocu koji su specijalizirali okolišno pravo. Ipak, u njihovu edukaciju u ovom smislu su, u protekle dvije godine, uloženi značajni naponi, te su daljnje aktivnosti planirane za nadolazeći period.

XXX. Daljnje informacije o praktičnoj primjeni odredaba člana 9.

Navedite daljnje informacije o praktičnoj primjeni odredaba o pristupu pravdi iz člana 9, naprimjer, da li postoje statistički podaci u vezi sa pristupom pravdi u pitanjima od značaja za okoliš, te da li

postoje mehanizmi za pružanje pomoći u cilju otklanjanja ili ublažavanja efekta finansijskih i drugih prepreka za pristup pravdi.

Prema podacima zaprimljenim od 16 od ukupno 18 nadležnih sudova u BiH, u periodu od januara 2011. do augusta 2013. godine, u BiH je odlučeno u 39 predmeta po rješenju o odbijanju zahtjeva za pristup informacijama. Ovi predmeti uključuju i predmete koji se ne odnose na okoliš. U polovini slučajeva, tužba je usvojena, dok je u jednom od četiri slučaja tužba odbijena. U ostalim slučajevima, tužba je ili odbačena, ili sud nije podnio podatke o tome kako je predmet riješen.

Ipak, broj slučajeva u kojima je zahtjev za pristup podacima odbijen, ili na zahtjev nije odgovoreno, mnogo je veći. Samo dvije nevladine organizacije, koje su dostavile odgovore u okviru izrade Drugog nacionalnog izvještaja, iskoristile su pravo na pravni lijek. Jednoj od te dvije nevladine organizacije odgovoreno je na svih sedam podnesenih zahtjeva, nakon što se ona obratila Instituciji ombudsmana. Druga nevladina organizacija pokrenula je upravni spor koji je bio u toku u momentu pisanja izvještaja.

U pogledu broja predmeta po odluci o okolinskoj/ekološkoj dozvoli, evidentirano je ukupno pet predmeta, s tim što su od tog broja, dva predmeta još u toku.

Tokom pripreme Drugog nacionalnog izvještaja, jedino je FMOiT dostavio evidenciju o postupcima u pogledu izdavanja okolinskih/ekoloških dozvola.

Konačno, u skladu sa ZoSPI-em BiH, zainteresirani se mogu obratiti Instituciji ombudsmana, uporedo s obraćanjem drugostepenom organu, ukoliko javni organ ne udovolji zahtjevu. U toku 2013. godine, ova Institucija zaprimila je pet žalbi, koje se odnose na pitanje slobode pristupa informacijama u oblasti okoliša, od kojih se većina odnosi na pitanja dobijanja okolinskih/ekoloških dozvola, nereagiranja nadležne inspekcije, itd.

XXXI. Internet adrese relevantne za provedbu člana 9.

Navedite relevantne internet adrese, ako postoje:

Iste one koje su navedene pod odgovorom na isto pitanje u vezi sa članom 3 Konvencije.

Odredbe članova od 10 do 22 ne provode se na državnom nivou.

XXXII. Opći komentari o ciljevima Konvencije

Ukoliko je to potrebno, navedite na koji način provedba Konvencije doprinosi zaštiti prava svake osobe, sada i u budućnosti, da živi u okruženju koje zadovoljava zahtjeve za održanje zdravlja i blagostanja te osobe.

Kroz pristup informacijama o okolišu od strane javnosti, njihovim učešćem u donošenju odluka koje mogu imati utjecaj na okoliš, te pristupu sudskim postupcima, ukoliko se njihova prava krše, javnost utječe na rad relevantnih institucija, te na taj način doprinosi osiguranju prava sadašnjih i budućih generacija na okoliš prikladan za život.

XXXIII. Zakonodavne, regulatorne i druge mjere kojima se provode odredbe o genetski modificiranim organizmima, prema odredbama člana 6 *bis* i Aneksa I *bis*

U vezi sa zakonodavnim, regulatornim i drugim mjerama kojima se provode odredbe o učešću javnosti u donošenju odluka o namjernom puštanju u okoliš i plasmanu genetski modificiranih organizama na tržište, odredbama člana 6 *bis* opisuje se sljedeće:

Za ovu oblast, najrelevantniji pravni akt je ZoGMO. Na osnovu tog akta, tokom 2012. godine donesen je niz podzakonskih akata, koji su samo djelimično relevantni za predmet ovog izvještaja. Primarni nadležni organ je ASH, koji ulaže znatne napore u podizanju nivoa svijesti u ovoj oblasti. U skladu sa ZoGMO-om, uspostavljeno je funkcionalno Vijeće za GMO. Podaci o postupcima odobravanja nadležnog organa u skadu sa ZoGMO-om su javni, u skladu sa članom 17(1) istog Zakona.

a) U smislu stava 1 člana 6 bis i:

(i) Stava 1 Aneksa I bis, potrebno je da strana potpisnica uvede potrebne odredbe u svoj regulatorni okvir, kako bi se osiguralo efikasno informiranje i učešće javnosti u donošenju odluka obuhvaćenih odredbama člana 6 bis;

U skladu sa članom 17 ZoGMO-a, nadležni organ, u postupku za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u okoliš, daje rok od 30 dana za uvid i omogućava davanje mišljenja i primjedaba javnosti na:

- Sadržaj zahtjeva;
- Sadržaj tehničke dokumentacije;
- Procjenu rizika;
- Sadržaj mišljenja Vijeća za GMO.

Potrebno je provesti javnu raspravu prije izrade izvještaja o procjeni prikladnosti stavljanja na tržište GMO-a ili proizvoda od GMO-a (član 44 ZoGMO-a BiH) i prije izdavanja odobrenja za stavljanje GMO-a u promet (član 47 ZoGMO-a BiH).

(ii) Stava 2 Aneksa I bis, svi izuzeci predviđeni regulatornim okvirom strane potpisnice u pogledu procedure učešća javnosti propisani odredbama Aneksa I bis i kriteriji koji se odnose na te izuzetke;

U skladu sa članom 17 ZoGMO-a, javnost je uključena u svaki postupak za dobijanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u okoliš.

(iii) Stava 3 Aneksa I bis, mjere koje za cilj imaju davanje javnosti na uvid na odgovarajući, pravovremen i efikasan način, sažetka obavijesti o davanju suglasnosti za namjerno puštanje u okoliš i plasman na tržište takvih genetski modificiranih organizama, kao i davanje na uvid izvještaja o procjeni, ukoliko takav izvještaj postoji;

U skladu sa članom 17 ZoGMO-a, nadležni organ dužan je, u postupku za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u okoliš, javnosti dati na uvid:

- Sadržaj zahtjeva;
- Sadržaj tehničke dokumentacije;
- Procjenu rizika;
- Sadržaj mišljenja Vijeća za GMO.

Javni poziv, u kojem se navodi mjesto i vrijeme za uvid u akte, naznačene u gornjem dijelu teksta, te postupak davanja mišljenja i primjedaba, objavljuje se putem sredstava javnog informiranja i internet stranice ASH-a. Rok u kojem nadležni organ daje na uvid i omogućava davanje mišljenja i primjedaba je 30 dana.

(iv) Stava 4 Aneksa I bis, mjere poduzete da bi se osiguralo da se informacije navedene u tom stavu ni u kojem slučaju ne mogu smatrati povjerljivim informacijama;

U skladu sa članom 8(2) ZoGMO-a, nadležni organ odlučuje koji će se podaci u postupku smatrati povjerljivim i o odluci obavještava podnosioca zahtjeva. Osim toga, stavom 3 istog člana propisuje se da se podaci, navedeni u stavu 4 Aneksa I bis ne mogu smatrati tajnim.

(v) Stava 5 Aneksa I bis, mjere poduzete da bi se osigurala transparentnost u postupku donošenja odluka i javnosti omogućio pristup relevantnim informacijama o procedurama, kao što su, naprimjer, sljedeće informacije:

a. Priroda odluke;

- b. Javni organ nadležan za donošenje odluke;**
- c. Način za ostvarenje učešća javnosti, propisan odredbama stava 1 Aneksa I bis;**
- d. Informacije o javnom organu od kojeg je moguće dobiti relevantne informacije;**
- e. Informacije o javnom organu kojem je moguće dostaviti komentare, kao i informacije o rokovima za dostavljanje komentara.**

U pogledu postupka za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u okoliš, javnosti se, u skladu sa članom 17(2)(d) ZoGMO-a, daje na uvid sadržaj mišljenja Vijeća za GMO, za koji se može reći da sadrži prirodu moguće odluke. Osim toga, u skladu sa stavom 3 istog člana, javnosti se predočava način učešća javnosti, a relevantne informacije dostupne su putem internet stranice ASH-a. Komentari se mogu podnijeti ASH-u, FMPViŠ-u, MPŠiV-u, Upravi Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, Uredu za veterinarstvo BiH, ovisno o tome radi li se o namjernom unošenju GMO-a u okoliš, ili pak o njihovom stavljanju na tržište.

(vi) Stava 6 Aneksa I bis, mjere poduzete kako bi se osiguralo da postupak propisan u interesu provedbe stava 1 Aneksa I bis omogućava predstavnicima javnosti da na odgovarajući način dostave komentare, informacije, analize ili mišljenja koja smatraju relevantnim za predloženo namjerno puštanje u okoliš ili plasman na tržište;

U pogledu postupka za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u okoliš, javnost ima mogućnost dati svoje mišljenje i primjedbe. Zakon, nažalost, ne sadrži odredbe koje detaljnije propisuju proceduru izdavanja odobrenja za stavljanje na tržište GMO-a, osim toga da je potrebna provedba javne rasprave.

(vii) Stava 7 Aneksa I bis, mjere poduzete da bi se osiguralo uzimanje u razmatranje ishoda učešća javnosti, organiziranog u skladu s odredbama stava 1 Aneksa I bis;

U skladu sa članovima 44 i 47 ZoGMO-a, nadležni organ dužan je provesti javnu raspravu prije izdavanja odobrenja za stavljanje GMO-a na tržište. Osim toga, u skladu sa članom 17(4) ZoGMO-a, nadležni organ dužan je, u obrazloženju rješenja, unijeti svoje izjašnjenje o primjedbama i mišljenju javnosti.

(viii) Stava 8 Aneksa I bis, mjere poduzete kako bi se osiguralo da je tekst odluka koje je nadležni javni organ donio na osnovu odredaba Aneksa I bis dostupan javnosti, kao i razlozi i argumenti na osnovu kojih se došlo do donošenja tih odluka;

U skladu sa članom 48(2) ZoGMO-a, odobrenje za stavljanje GMO-a na tržište, osim podataka koji su propisani i označeni kao povjerljivi, i procjena rizika za zdravlje ljudi, biološku raznolikost i okoliš, moraju biti dostupni javnosti.

(b) U smislu stava 2 člana 6 bis, na koji način zahtjevi utemeljeni na odredbama Aneksa I bis dopunjavaju i daju doprinos realizaciji nacionalnog okvira za očuvanje biosigurnosti strane potpisnice, te na koji su način usuglašeni sa Protokolom o biosigurnosti iz Kartagene, koji je sastavni dio Konvencije o biodiverzitetu.

Relevantni su članovi 2(b), 3, 4(4), 10, 13, 19, 32, 34, 38(4), 39, 43, 46 i 49 ZoGMO-a.

XXXIV. Prepreke u provedbi člana 6 bis i Aneksa I bis

Opišite bilo koje prepreke na koje se naišlo u provedbi bilo kojeg stava člana 6 bis i Aneksa I bis.

Do izrade ovog izvještaja nije postojao niti jedan zahtjev za izdavanje odobrenja za stavljanje GMO-a na tržište. Shodno tome, prepreke u praksi nisu identificirane.

XXXV. Daljnje informacije o praktičnoj primjeni odredaba člana 6 bis i Aneksa I bis

*Navedite daljnje informacije o **praktičnoj primjeni odredaba člana 6 bis o učešću javnosti u donošenju odluka o namjernom puštanju u okoliš i plasmanu genetski modificiranih organizama na tržište**, naprimjer, da li postoje statistički podaci u vezi s učešćem javnosti u donošenju takvih odluka, ili podaci o odlukama razmatranim na osnovu odredaba stava 2 Aneksa I bis o izuzecima u pogledu postupka za ostvarenje učešća javnosti propisanim odredbama tog Aneksa.*

Pogledati pod XXXIV. Također, nadležni organi odgovaraju na upite javnosti u pogledu GMO-a, mada se o ovome ne vodi odvojena evidencija. Osim toga, nadležni organi ulažu napore u podizanje nivoa svijesti o GMO-u.

XXXVI. Internet adrese relevantne za provedbu člana 6 bis

Navedite relevantne internet adrese, ako postoje, uključujući tu i internet adrese registara odluka i saopćenja u vezi sa genetski modificiranim organizmima:

Agencija za sigurnost hrane BiH - <http://www.fsa.gov.ba/>

XXXVII. Naknadne aktivnosti u vezi sa poštivanjem odredaba

Ukoliko se desi da, nakon razmatranja izvještaja ili bilo koje od preporuka Komisije za provedbu Konvencije, strane potpisnice na svom zadnjem održanom sastanku donesu odluku o poduzimanju mjera u vezi sa provedbom Konvencije u Vašoj državi, molimo navedite (a) o kojim mjerama je riječ; i (b) koje je konkretne radnje poduzela Vaša država u cilju provedbe mjera koje za cilj imaju ostvarenje poštivanja odredaba Konvencije.

Molimo, pozovite se i na druga relevantna poglavlja, ukoliko za tim postoji potreba.

Na zadnjem sastanku država potpisnica Konvencije, održanom u Moldaviji 2011. godine, Bosni i Hercegovini nisu upućene nikakve preporuke u vezi sa provedbom Konvencije u BiH.